فصلنامه رویکردهای پژوهشی نوین در
مدیریت و حسابداری
سال دهم، شماره ۱۰۲، پاییز ۱۴۰۵، ص ۴۷-۱۸

Journal of New Research Approaches
in Management and Accounting
ISSN: 2588-4573
http://www.majournal.ir

تحلیل عوامل توسعه حسابداری حقوق بشر با رویکرد ISM و میک مک

سارا راهزانی [۱]
علی لعل بار [۲*]
نازنین یادگاری [۳]

تاریخ دریافت: ۱۴۰۵/۰۴/۰۱ تاریخ چاپ: ۱۴۰۵/۰۷/۳۰

چکیده

هدف پژوهش حاضر معرفی، توصیف و تبیین حسابداری حقوق بشر و به دنبال آن منافع اجتماعی مبتنی بر رویکرد مدل سازی تفسیر ساختاری و تجزیه و تحلیل میک مک است، تا از این طریق بتواند نگرش موجود نسبت به نقش حسابداران را شرح دهد. اهمیت این پژوهش به لحاظ نو بودن مفهوم حسابداری حقوق بشر است. باتوجه به اینکه حسابداری، محیطی را فراهم می سازد که احتمال سوء رفتار و تفسیر ناکافی را کاهش می‌دهد، لذا حسابداری حقوق بشر برای تحقق اخلاقیات، شفافیت و برابری اجتماعی در جامعه مهم شناخته می‌شود. از نظر هدف توسعه ای، از لحاظ ماهیت داده ها و سبک تحلیل جزو پژوهش های کیفی و بر اساس روش جمع آوری داده ها، اسنادی است. از منظر روش انجام پژوهش تحلیلی- توصیفی است. جامعه آماری شامل خبرگان دانشگاهی و اساتید حسابداری صاحب نظر و دارای تجربه حرفه ای در حوزه حسابداری و گزارشگری مالی است . در این پژوهش از روش نمونه گیری گلوله برفی استفاده شد و از اطلاعات ۱۵ نفر از خبرگان دانشگاهی و حرفه ای به منظور مصاحبه و تکمیل پرسشنامه استفاده گردید. در این راستا و در گام اول ابعاد و شاخص‌های مدل توسعه حسابداری حقوق بشر از ادبیات نظری استخراج و به وسیلهٔ مصاحبه با خبرگان مورد تأیید قرار گرفت. خروجی این مرحله ۱۵ شاخص در قالب چهار بعد اصلی شامل قوانین و مقررات، زیر ساخت های اجرایی، عوامل محیطی و اجتماعی و آگاهی های حسابداری فردی بود. در گام بعدی برای برقراری ارتباط و توالی بین ابعاد و شاخص‌ها و ارائه مدل ساختاری شان از روش مدل سازی ساختاری-تفسیری و تحلیل میک مک بهره گرفته شد. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل میک مک نشان داد که از بین ۱۵ شاخص تعیین کننده توسعه حسابداری حقوق بشر، شاخص های سرمایه گذاری خارجی، توسعه اثر بخشی حاکمیت شرکتی، توسعه انگیزه های فردی، درگیری های داخلی، قوانین و مقررات درباره مهاجران یا اقلیت‌های اجتماعی، مذهبی و جنسیتی، توسعه مشروعیت شرکتی، تضاد مدنی، توسعه اعتماد اجتماعی و ضوابط رفتاری شرکت‌های چند ملیتی به عنوان تأثیرگذارترین و درنتیجه بنیادی ترین شاخص ها شناخته شد. حسابداری حقوق بشر به عنوان یک مفهوم نوظهور در بسترهای توسعه این دانش با کمک به پایداری بازار سرمایه و تحلیل بهتر صورت‌های مالی شرکت‌ها، به سرمایه‌گذاران (حقیقی و حقوقی) کمک می‌کند تا سهام شرکت‌های با رشد بیشتر را شناسایی و سرمایه‌گذاری‌های بهینه‌تری انجام دهند.

واژگان کلیدی

تجزیه و تحلیل میک مک، حسابداری حقوق بشر، مدل سازی تفسیر ساختاری.

۱. گروه مدیریت مالی، واحد اراک، دانشگاه آزاد اسلامی، اراک، ایران. Sararahzani7878@gmail.com
۲. گروه حسابداری، واحد اراک، دانشگاه آزاد اسلامی، اراک، ایران. (نویسنده مسئول). alilalbar@iau.ac.ir
۳. گروه مدیریت مالی، واحد اراک، دانشگاه آزاد اسلامی، اراک، ایران. nazaninyadegari94@gmail.com

مقدمه

هدف عملکرد اجتماعی شرکت دستیابی به توسعه پایدار اقتصادی از طریق بهبود کیفیت زندگی کارکنان شرکت‌ها و خانواده های آنها، محیط زیست و کل جامعه می باشد. عملکرد اجتماعی به موضوعات مهمی مانند اخلاق، محیط زیست، سلامت، آموزش، حقوق بشر تأکید دارد. اگرچه فعالیتهای پایداری شرکتی برای واحدهای اقتصادی هزینه دارد، اما با ارتقای شهرت و اعتبار آنها در طولانی مدت منجر به کاهش هزینه ها و افزایش فروش، بهبود عملکرد مالی و توانایی رقابت و کاهش ریسک از جمله ریسک ورشکستگی می گردد (عسگری آلوج،۲۰۲۳). حقوق بشر به عنوان تغییر لایه های اجتماعی امروزه فراتر از آن چیزی که تصور می‌شود در تفکر جامعه تغییر ایجاد نموده است و رعایت تساوی و برابری بین تمامی افراد با نژادها، باورهای دینی و مذهبی و اقلیتهای جنسیتی به یکی از مهمترین کارکردهای توسعه یافتگی جوامع تبدیل شده است (چاتارجی[1]، ۲۰۲۲). این مکانیزم مهم اجتماعی، بر توازن و برابری حقوق تمام افراد هر عرصه ای می باشد که در آن باهم و تحت قوانین و نظارت های نهادی به مراوده می پردازند (سر آبادانی تفرشی و پیغامی،۱۳۹۶). بازار سرمایه یکی از عرصه های مراوده تجاری بین شرکت ها با سهامداران است که از این قاعده کلی مستثنی نمی باشد و حسابداری ابزاری برای واقعیت بخشیدن به چنین ایده ی اجتماعی تلقی می شود (بررو،۲۰۲۱). لذا حسابداری حقوق بشر ابزاری در راستای چنین تفکر فراگیری به لحاظ پایبندی به ارزش های انسانی تلقی می شود که می تواند اعتماد و اطمینان اجتماعی را پدیدار کند (آلمد،۲۰۲۵). شکل گیری چنین اعتماد اجتماعی مستلزم بالا بودن سطح کیفیت فرایندها و گزارش های حسابداری است (جوان و همکاران،۱۴۰۲). یکی از بسترهایی که می‌تواند زمینه حقوق بشر را توسعه بخشد، بازار و فعالیت های اقتصادی افراد با تفاوتهای نژادی و ملیتی است که قوانین کشورها باید نسبت به آن پایبندی لازم برای توسعه ی برابری و عدالت را داشته باشند (سیراویگنا و نیتری[2]، ۲۰۲۲). لذا توسعه دانش بازار و زیر مجموعه‌های حقوقی و اجتماعی آن اهرم هایی برای توسعه‌ی چشم اندازهای آتی حقوق بشر تلقی می‌شود که اعتماد عمومی و اطمینان خاطر را برای سرمایه گذاری یکپارچه می‌تواند مهیا نماید (استون[3]، ۲۰۱۹). شکل گیری چنین اعتماد اجتماعی مستلزم بالا بودن سطح کیفیت فرایندها و گزارش های حسابداری است (جوان و همکاران،۱۴۰۲). اعتمادی که در نظام بازارهای مالی کشورهای پیشرفته به واسطه آزادی جریان اطلاعات سال ها پایه ریزی شده است اما در نظام بازار کشورهای در حال توسعه همچون کشور ما، با مشکلات عدیده ای مواجه است و الزاماً تمام افراد ممکن است امکان تبادل تجاری تحت یک شخصیت حقیقی و حقوقی را نداشته باشند (سوه،۲۰۲۳). لذا وجود این تبعیض ها باعث شده تا نیاز به بسترسازی مفاهیمی مبتنی بر حقوق بشر همچون "نوع دوستی شرکتی"، "گزارشگری شهروندی" و "حسابداری حقوق بشر" در عرصه های بازار سرمایه احساس گردد و زمینه برای تحول در پارادایم های جدید دانش حسابداری مبنای پیاده سازی اطلاعات قلمداد شود (پرامبیسک،۲۰۲۰). به طور مصداقی تر توازن و عدالت حقوق بشر در حسابداری، زمانی می تواند معنا یابد که در ساختار واحد حسابداری توازن حقوق و دستمزد، ارتقاء برابر و جذب متخصصان رعایت گردد تا امکان فرصت طلبی های ساختاری شرکت ها در تضییع حقوق ذینفعان کاهش یابد و فلسفه ی حرفه ی حسابداری مبنایی برای ارتقاء سطح اعتماد در بازار سرمایه تلقی گردد. در یک تعریف مشخص حسابداری حقوق بشر کارکردی از افشاء صادقانه، به موقع و قابل اتکا برای کلیت ذینفعانی است که

[1]-Chatterjee
[2]-Ciravegna & Nieri
[3]-Astone

فارغ از فرصت طلبی صاحب منصبان قدرت تلاش می‌کند تا از حقوق اقلیت ها دفاع نماید و در ارائه‌ی گزارش صورتهای مالی به اعتدال رفتار نماید. هازلتون[1] ۲۰۱۳ به نظر می‌رسد بدیع بودن رویکرد حقوق بشر در دانش حسابداری به این علت باشد که بیشترین تأکید حقوق بشر معاصر بر موضوعات مدنی و سیاسی بوده است. در حالیکه توسعه این مفهوم در حسابداری امروزه به بخشی از بدنه ی عدالت گرایی اجتماعی بدل شده است و می تواند به افزایش سرمایه-گذاری در بازار سرمایه منتج شود (سیر سواردهانی و یاپا[2]، ۲۰۲۱). بسترسازی این مفهوم در بازار سرمایه ایران، می تواند به مراتب حائز اهمیت تلقی گردد. زیرا به دلیل سیر مهاجرت غیر قانونی چند کشور همسایه به ایران، باعث گردیده تا مسئله ی سرمایه گذاری و انجام تجارت این افراد، با مشکلات متعددی مواجه باشد و عملاً بازار سرمایه نتواند مانع از عدم تبعیض در سرمایه گذاری مهاجران یا حتی اقلیت های مذهبی و قومیتی گردد (حیدری و همکاران،۱۴۰۱). از طرف دیگر عدم توازن و عدالت در آزمون های حرفه ای حسابداری و یا جذب متقاضیان در این حرفه، همگی می تواند از جمله دلایلی برای اهمیت انجام این مطالعه به لحاظ شناختی و توسعه چشم اندازهای آینده نگرانه در این حوزه باشد.
محققان طی پژوهش‌های مختلف به بررسی حقوق بشر پرداخته‌اند، اما تا کنون تحقیقی به تجزیه و تحلیل مولفه های موثر بر توسعه حسابداری حقوق بشر با استفاده از مدل سازی تفسیر ساختاری و تجزیه و تحلیل میک مک نپرداخته است. لذا باتوجه به اینکه این مفهوم جزء مباحث نوظهور در دانش حسابداری است و الزاماً ابعاد منسجم و یکپارچه ای برای آن قابل ترسیم توسط مطالعه های گذشته نبوده است، در این مطالعه با استفاده از تکنیک سناریوپردازی تلاش می شود تا جنبه های متفاوت و متنوع این مفهوم در بستر بازار سرمایه که طیفی از سرمایه گذاران مختلف با آیین و تفاوت های قومیتی وجود دارد، مورد کنکاش قرارگیرد تا چشم اندازهای آتی این مفهوم در کارکردهای واقع گرایانه بازار سرمایه مورد کنکاش قرار گیرد. لذا انجام این مطالعه می تواند از دو منظر حائز اهمیت باشد: اولاً: اینکه به دنبال ارائه چارچوب و آینده پژوهشی مفهوم حسابداری حقوق بشر در بازار سرمایه ایران می باشد، حوزه ای که تاکنون مورد بررسی قرار نگرفته است و انجام این پژوهش به پر نمودن خلاء ادبیات نظری در این حوزه کمک می نماید. ثانیاً : نتایج این پژوهش می تواند به نهادهای نظارتی همچون سیاستگذاران و تدوین کنندگان استانداردهای حسابداری و قانونگذاران بازار سرمایه ایران کمک نماید تا با ارتقای سطح شناخت نیازمندی های اطلاعاتی ذینفعان و در راستای برابری و عدالت بین سهامداران با هر نژاد و قومیتی، به افزایش ویژگی های کیفی گزارشگری مالی و افزایش چشم اندازهای آتی حسابداری کمک نماید و از طریق نظارت های بیشتر در بعد توسعه ی ارزش های توازن و برابری انعکاس اخبار و اطلاعات پایبندی شرکت ها به رعایت حقوق ذینفعان را استحکام بخشد.

مبانی نظری و توسعه فرضیه ها

سازمان ها متشکل از مجموعه ای از انسان ها هستند که این افراد هریک دارای شخصیتی منحصر به فرد بوده که در تعاملات خود با سازمان و دیگران آن را بروز می دهند. به علاوه سرمایه های انسانی بخشی از ثروت ملل هستند و گردش امور در آینده در گرو استعداد و قریحه انسانی است (عمورضایی و همکاران،۱۴۰۲). فرآیند نظریه پردازی ارتباط حقوق بشر از جمله مباحث مهم فلسفه حقوق بشر از گذشته تا به امروز تلقی می شود (دانیلی،۲۰۱۹). حقوق بشر، به حدودی از احقاق حق گفته می شود که هر انسانی باید از آن ها برخوردار باشد (کید،۲۰۱۲). ورود رویکرد حقوق

[1]-Hazelton
[2]-Siriwardhane & Yapa

بشر در آغاز دهه ۱۹۹۰ میلادی و با هدف جامعیت بخشیدن به حقوق افراد با هر نگاه اجتماعی و باورهای اعتقادی و تفاوت جنسیتی به عرصه های سرمایه گذاری و تجارت صورت پذیرفت و با اعلامیه های جهانی حقوق بشر امروزه به بخشی جدا نشدنی از تجارت بدل شده است. زیرا نهادهای تجاری ممکن است در جهت دستیابی به اهداف‌شان، اخلاقیات، محیط و اجتماع را نادیده بگیرند و در درازمدت اثرات این موضوع گسترده بوده و به دلیل تناقض پیش آمده ثبات در جامعه از بین برود. اما علیرغم توسعه این مفهوم در تجارت و الزام هنجاری و قانونی شرکت‌ها به رعایت انتظارات حقوق بشر، مسئولیت شرکت‌ها در مقابل نقض قواعد حقوق بشر در بستری همچون بازار و تجارت هنوز هم در هاله‌ای از ابهام قرار دارد (مدهوش و همکاران،۱۴۰۱). همچنین حسابداری به عنوان یکی از اهرم های دانش بازار سرمایه امروزه به عنوان بخشی از فرآیندهای ترویجی در استانداردگذاری و توسعه شفافیت‌های مالی در سطح بین المللی قلمداد می‌شود و تمرکز بر تغییر حوزه های کلاسیک حسابداری از رویکردهای صرفا منیت گرایانه به رویکردهای اخلاق گرایانه باعث شده است تا پای حقوق بشر نیز به این عرصه وارد گردد و امکان تغییر باورهای سنتی در این حرفه را که صرفا مسئولیت افشاء عملکرد شرکت‌ها را داشته است، تغییر دهد و به حسابداری روح و هویت تازه‌ای بخشد (الکلیش[1]، ۲۰۲۳). در یک تعریف مشخص حسابداری حقوق بشر کارکردی از افشاء صادقانه، به موقع و قابل اتکا برای کلیت ذینفعانی است که فارغ از فرصت طلبی صاحب منصبان قدرت تلاش می کند تا از حقوق اقلیت ها دفاع نماید و در ارائه ی گزارش صورتهای مالی به اعتدال رفتار نماید. گری[2] (۲۰۱۳) به عنوان یکی از پیشگامان مطالعه بر روی حسابداری حقوق بشر با مهم قلمداد نمودن این مفهوم در بازار سرمایه بیان نمود مهمترین ظرفیتی که انتظار میرود در آینده نه چندان دور در چارچوب مسئولیتهای اجتماعی مدیران و حسابداران رسمی مورد توجه و تاکید خاص قرار گیرد، رعایت الزامات حقوق بشر در بنگاههای اقتصادی است. به همین دلیل ضرورت توسعه ی ادبیات در این حوزه و تبیین الگوی مناسب برای حسابداری حقوق بشر به عنوان یکی از ارزش های اجتماعی که دارای پیوند با مباحث جامعه شناسی می باشد می تواند به اثربخشی پایداری شاخص های حقوق شهروندی و حفظ توازن و تعادل در بازار سرمایه کمک کننده باشد (بوهمان،۲۰۱۸). گری (۲۰۱۳) طیفی از اثرگذاری حسابداری در کارکردهای درون ساختاری شرکت‌ها را مدنظر قرار داد تا وجود چنین سیاستهای کارکردی در جریان عملکرد مالی شرکت‌ها بتواند به ایجاد عدالت و برابری برای سرمایه گذاران متنوع و متفاوت به لحاظ تفاوت های آیینی اعتقادی بومی و فرهنگی منجر شود (گری، ۲۰۱۳). مک فایل[3] و همکاران (۲۰۱۴) به عنوان مثال عدالت و برابری در ارتقاء حرفه ای حسابداران چه به لحاظ جنسیتی و چه به لحاظ فرهنگی از منظر ابعاد هستد را می‌توان مبنایی برای عدم تبعیض بین سرمایه گذاران در افشاء اطلاعات تلقی نمود. به علاوه وسعت سرمایه گذاران به دلیل تفاوت رویکردها می‌تواند عامل دیگری برای توسعه حسابداری حقوق بشر تلقی گردد. وجود قوانین و مقررات در مورد مهاجران یا اقلیتهای اجتماعی مذهبی و جنسیتی نیز از جمله عوامل دیگری است که می‌تواند دلیلی برای توسعه حسابداری در حقوق بشر تلقی گردد. در بازار سرمایه ایران نیز به دلیل وجود شکاف بین توصیه ی نهادهای بین المللی در مورد حقوق بشر با الزامات قوانین و هنجارها می‌تواند مبنایی برای بررسی موضوع حسابداری حقوق بشر محسوب شود. همچنین وجود مهاجران غیرقانونی و عدم تأیید هویت آنان و یا عدم پذیرش حسابداران فرا جنسیتی و یا مذاهب متفاوت از شرع می‌تواند از جمله مبانی پنهان در موضوع حسابداری حقوق بشر در

[1]-Elkelish
[2]-Gray
[3]-McPhail

ایران تلقی گردد (استون[1]، ۲۰۱۹). کوبر و همکاران[2]، (۲۰۱۱) براین اساس باید سناریوهایی در خصوص احتمال مواجه بازار سرمایه با چنین رویدادی، چشم اندازهای منسجمی در این خصوص تدوین نمود تا بتواند به شناخت منسجم تری در خصوص این مفهوم در آینده دست یافت (مدهوش، ۱۴۰۱).

در تحقیقات داخلی مدهوش و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان "آینده پژوهی حسابداری حقوق بشر: رویکرد تحلیل سناریو" به بررسی موضوع مذکور پرداختند. هدف این مطالعه، آینده پژوهش حسابداری حقوق بشر در سطح بازار سرمایه ایران می باشد. جامعه آماری در بخش کیفی شامل ۱۴ نفر از خبرگان دانشگاهی و اساتید حسابداری صاحب نظر و دارای تجربه حرفه ای در حوزه حسابداری و گزارشگری مالی است و در بخش کمی ۲۵ نفر از مدیران شرکت‌های کارگزاری و کارشناسان معاونت های بخش های مختلف بازار سرمایه در این مطالعه مشارکت داشتند. نتیجه ی این مطالعه در بخش کیفی از وجود ۳ مقوله، ۶ مولفه و ۳۲ مضمون جهت توسعه حسابداری حقوق بشر حکایت داشت که براساس تحلیل دلفی مورد تایید قرار گرفت. سپس با انتخاب ۲ عامل از ۶ مولفه شناسایی شده به عنوان مبنای سناریوپرداری، ۱۰ مضمون شناسایی شده به عنوان زیر عوامل سناریوسازی مورد بررسی قرار گرفتند. نتیجه کسب در بخش کمی از وجود ۴ سناریو با وضعیت مطلوب حکایت دارد که نشان می‌دهد سناریو جاودانگی، آرمانی ترین حالت توسعه حسابداری حقوق بشر می‌باشد و سناریو وفاداری پایین ترین مبنای توسعه حسابداری حقوق بشر در سطح بازار سرمایه ایران می‌تواند تلقی شود. در واقع نتیجه کسب شده در این مطالعه نشان می دهد با ارتقاء سطح شناخت، سناریوهای آتی در حوزه حقوق بشر، می‌توان انتظار داشت دانش حسابداری به تقویت توسعه پایدار نظام بازار سرمایه کمک نماید و با فراهم آوردن بسترهای تقارن و توازن اطلاعات بین ذینفعان، ظرفیت های سرمایه گذاری مطمئن در این بازار افزایش یابد.

شریف خفری و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان "بررسی تأثیر آنومی فشار اجتماعی بر گزارشگری شهروند شرکتی"، به بررسی موضوع مذکور پرداختند. این پژوهش از لحاظ رویکرد، یک تحقیق ترکیبی (کیفی و کمی) است. در بخش کیفی از طریق فراترکیب نسبت به تعیین ابعاد گزارشگری شهروند شرکتی اقدام شد. در بخشی کمی، نیز این مطالعه، از نوع پژوهش توصیفی است که از طریق معادلات ساختاری به دنبال بررسی تأثیر آنومی فشار اجتماعی بر گزارشگری شهروند شرکتی می‌باشد. دوره زمانی پژوهش در بازه زمانی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ است. مشارکت کنندگان در بخش کیفی ۱۵ نفر از متخصصان وخبرگان رشته حسابداری در سطح دانشگاهی بودند که از طریق نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شده‌اند و در بخش کمی ۴۰۵ نفر از مدیران مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران که از طریق نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند، مشارکت داشتند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد، آنومی فشار اجتماعی بر گزارشگری شهروند شرکتی تأثیر مثبت و معناداری دارد. در واقع نتیجه کسب شده گویایی این واقعیت است که گزارشگری شهروند شرکتی در نتیجه هنجارهای شکل گرفته ناشی از آنومی فشار اجتماعی می‌تواند ایاز اقدامات بشردوستانه، کمک‌های نیکوکارانه و اَشکال دیگری از اقدامات انجام شده متعهدانه شرکت در برابر محیط اجتماعی و ذینفعان را در بر گیرد. صفرزاده بندری و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان "حسابداری منافع اجتماعی در بخش عمومی" به بررسی موضوع مذکور پرداختند.هدف پژوهش حاضر پیشبرد بحث در مورد روش‌های احتمالی حسابداری

[1]-Astone
[2]-Cooper et al

برای منافع اجتماعی است. بنابرین، افزون بر تعاریف منافع اجتماعی، به دلیل ایجاد تعهد و صرف منابع باید به شناسایی عناصری نظیر بدهی و هزینه، توجه ویژه ای داشت. به دلیل کاستی ها و خلاء پژوهشی در این زمینه، هیات استانداردهای بین المللی حسابداری بخش عمومی با ایجاد تفکر جدیدی، از این فرصت برای بهبود مجموعه استانداردهای خود استفاده کرده و استاندارد منافع اجتماعی را درسال ۲۰۱۹ منتشر کرد. افزون براین، پژوهش حاضر نگاه اجمالی به استاندارد بیمه اجتماعی فدرال واستاندارد بین المللی گزارشگری مالی داشته است. با توجه به اهمیت این موضوع و نبود شواهد تجربی کافی، پژوهش حاضر به دنبال بررسی منافع اجتماعی از جنبه های مختلف می باشد.

داوغه حضرتی و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان "شناسایی و رتبه بندی مولفه ها و شاخص‌های گزارشگری یکپارچه مبتنی بر وب با رویکرد گزارشگری شهروند شرکتی با استفاده از تکنیک ترکیبی دلفی فازی و تحلیل سلسله مراتبی فازی"، به بررسی موضوع مذکور پرداختند. در این پژوهش اقدام به شناسایی مؤلفه‌ها و شاخص‌های گزارشگری یکپارچه مبتنی بر وب برای شرکت‌های ایرانی با اتخاذ رویکرد دلفی فازی و استفاده از تکنیک (FAHP) جهت رتبه‌بندی و تعیین اهمیت آن‌ها از طریق محاسبه اوزان مربوطه شده است. روش این پژوهش به لحاظ هدف از نوع کاربردی و ازلحاظ استراتژی اجرا توصیفی-پیمایشی و جامعه آماری موردنظر خبرگان مالی و حسابداری هستند که به روش قضاوتی انتخاب گردیده است. در پژوهش حاضر پس از مطالعه ادبیات پژوهش مؤلفه‌ها و شاخص‌های شناسایی‌شده در چهار بعد (مسئولیت اقتصادی، قانونی، اخلاقی و اختیاری) سازماندهی گردید و سرانجام یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که بعد اصلی «مسئولیت اقتصادی» دارای بیشترین ضریب اهمیت و رتبه بوده و سه بعد دیگر به ترتیب «مسئولیت قانونی»، «مسئولیت اخلاقی» و «مسئولیت اختیاری» رتبه‌های بعدی را به خود اختصاص داده‌اند. نتایج حاصل بیانگر ابزاری از مؤلفه‌ها و شاخص‌های گزارشگری یکپارچه مبتنی بر وب با رویکرد گزارشگری شهروند شرکتی می‌باشد که می‌توان به‌عنوان ابزاری جامع برای تعیین سطح ارائه اطلاعات مالی و غیرمالی در گزارشگری یکپارچه در وب‌سایت شرکت‌های ایرانی مورداستفاده قرارگیرد.

داوودی نصر و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان "تبیین الگوی مناسب حسابرسی مسئولیت اجتماعی(اخلاق اجتماعی) شرکت‌ها از دیدگاه حقوق بشر و ارزشهای اجتماعی آنان با استفاده از رویکرد تحلیل عاملی اکتشافی و مدلسازی معادلات ساختاری" به بررسی موضوع مذکور پرداخت. این پژوهش به دنبال تبیین الگوی مناسب حسابرسی مسئولیت اجتماعی (اخلاق اجتماعی) شرکت‌ها از دیدگاه حقوق بشر و ارزشهای اجتماعی آنان با استفاده از رویکرد تحلیل عاملی اکتشافی و مدلسازی معادلات ساختاری بوده است. نتایج نشان داد که حسابداری و حسابداری بر آگاهی از حقوق شهروندی، پایگاه اجتماعی، استفاده از رسانه های جمعی، حضور در عرصه عمومی، نگرش به حقوق شهروندی، مسئولیت پذیری و پاسخ گویی، کمک به مشارکت مدنی، اطلاع رسانی و شفافیت، کمیت و کیفیت خدمات، تعهد ماموریت اجتماعی تاثیر گذار است.

در بین تحقیقات خارجی رتولازا وهمکاران[1] (۲۰۲۰) درتحقیقی با عنوان"حسابداری اجتماعی، ابزاری فعال برای توسعه رفتار شهروندی سازمانی" دریافتند که سازمان‌هایی که اهدافی با گرایش مذهبی واخلاقی دارند به کمک کارمندانی که به شدت به سازمان متعهد هستند، اهداف خود را دنبال می‌کنند و بدین ترتیب سطح بهره وری سازمان را به حداکثر می

[1]-Retolaza et al

رسانند، اگر چه ارزش اجتماعی و عاطفی ایجاد شده توسط این کارمندان در حسابداری ارزش گذاری نمی‌شود اما بر اعتبار اجتماعی سازمان می افزاید.

داروغه و تفیان[1] (۲۰۲۳) به بررسی" طراحی و توضیح الگوی گزارشگری یکپارچه مبتنی بر وب (با گزارش رویکرد شهروندی سازمانی) " پرداختند. لازم است گزارش‌های ساده و روان ارائه شود تا کاربران بتوانند با توجه به شدت رقابت جهانی تصمیم‌گیری آسان‌تر کنند. بدین ترتیب، اطلاعات را می‌توان با هزینه کم‌تر، گسترده‌تر و متنوع‌تر از طریق یک وب سایت به ذینفعان گزارش کرد و شامل تمام ابعاد سازمان (گذشته، حال و آینده) و ایجاد ارزش سازمان است. این مدل با شناسایی ۱۵ مولفه و طبقه‌بندی آن‌ها به چهار بعد در بخش کیفی پس از بررسی مبانی نظری تحقیق، با کمک مصاحبه با ۲۰ نفر از خبرگان به روش نمونه‌گیری گلوله برفی و براساس مصاحبه تهیه شد. بخش کمی روش نمونه‌گیری تصادفی ساده را ارائه می‌دهد. پرسشنامه طراحی واطلاعات توسط ۳۸۴ نفر با استفاده از معادلات ساختاری و آزمون تحلیل عاملی تاییدی جمع‌آوری و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. همانطور که نتایج تحقیق نشان می‌دهد، مدل نهایی را می‌توان به عنوان یک مدل بومی و نوآورانه برای گزارشگری یکپارچه مبتنی بر وب شرکت‌های ایرانی به کار برد.

الکلیش[2](۲۰۲۳) مطالعه ای با عنوان "حسابداری حقوق بشر شرکتی"بررسی ادبیات و بینش های آینده، انجام داد. نتایج مطالعه وی نشان داد، مهمترین کارکرد حسابداری متوازن نمودن شبکه‌سازی قدرت در ساختار های شرکت‌های بازار سرمایه بود که می توانست با ایجاد عدالت و برابری ساختاری در درون شرکت و انعکاس آن به ذینفعان بیرونی، از جایگاه اجتماعی بالاتری در محیط رقابتی برخوردار باشد.

سیرسواردهانس و یاپا[3] (۲۰۲۱) پژوهشی تحت عنوان "حقوق بشر از دیدگاه حسابداری اجتماعی در یک محیط پس از جنگ: مورد مطالعه سریلانکا" انجام دادند. این پژوهش به بررسی این موضوع می پردازد که چگونه سه دهه درگیری داخلی در سریلانکا بر ادراک حسابداران در مورد حقوق بشر تاثیر گذاشته است و با استفاده از مشروعیت حسابداری اجتماعی اقدام به بررسی عملکردهای حسابداران خبره سریلانکا می‌نمایند تا بر اساس آن سطح پاسخگویی اجتماعی آنان را در برابر انتظارات مبتنی بر ارزش های انسانی مورد بررسی قرار دهد. نتایج پژوهش نشان می‌دهد وجود تضاد مدنی مانع از موازی بودن حسابداران با مشروعیت مفاهیم حسابداری اجتماعی که توسط دنیای غرب در افشای حقوق بشر اتخاذ شده، نگردیده است.

اورهان و همکاران[4] (۲۰۱۷) در تحقیقی با عنوان "تاثیر مسئولیت اجتماعی شرکتی و کنترل داخلی بر دیدگاه سهامداران در مورد شرکت و عملکرد مالی آن" به این موضوع پرداخته اند. هدف از این تحقیق بررسی این موضوع است که آیا دو گروه اصلی سهامداران یعنی مشتریان و کارکنان گزارش‌های مسئولیت اجتماعی شرکت و اطمینان از کیفیت کنترل-های داخلی به عنوان تعیین کننده ارزش در تصمیم‌گیری آنها در نظر می‌گیرند و چگونه تصمیم‌گیری آنها از طریق این گزارشها بر عملکرد مالی تاثیر می‌گذارد؟ داده‌های تحقیق از دوره ۲۰۰۶ تا ۲۰۱۲ به دست آمده است. نتایج تحقیق با استفاده از روش رگرسیون خطی و داده‌های پانلی نشان می‌دهد که تاثیرات مشتریان و کارکنان بر روی عملکرد مالی

[1]-Darogheh & Taftiyan
[2]-Elkelish
[3]-Siriwardhane & Yapa
[4]-Orhan et al

تحت تاثیر گزارش‌های مسئولیت اجتماعی و کنترل داخلی موثر است. علاوه بر این، گزارش‌های مسئولیست اجتماعی و کنترل داخلی مؤثر پایداری کارایی مالی را فراهم می‌کند.

پایل و فرگوسن[1] (۲۰۱۶) به بررسی" گذشته، حال و آینده حسابداری حقوق بشر" پرداختند. این مقاله تعدادی از تحولات مهم اخیر در زمینه تجارت را مورد بحث قرار می دهد و حقوق بشر و تاثیر این تحولات را برای حسابداری، اطمینان و گزارش نویسی بررسی نمود. پس از تایید سازمان ملل متحد از اصول راهنمای تجارت و حقوق بشر (اصول راهنما) در ژوئن ۲۰۱۱، ابتکارات مربوط به اجرای آنها در سرعت، علیرغم مرکزیت حسابداری، اطمینان و گزارش دهی به برخی از مبتکران کلیدی تحقیقات حسابداری تاکنون از این شتاب رو به رشد عقب مانده است. به منظور رسیدگی به این مقاله یک دستور کار برای تحقیقات آینده در زمینه حسابداری و حقوق بشر ایجاد می‌کند. این مقاله تأثیر گسترده اصول راهنما و موارد دیگر را برجسته می‌کند. تحولات در کسب و کار و حقوق بشر برای عمل حسابداری توجه را جلب می‌کند. علاوه بر این، توجه را به توسعه تجارت و گزارش حقوق بشر جلب می‌کند.

اگرچه مرور پژوهش های گذشته همچون Mcphail and Ferguson (2016)، Li and Mckernan (2016)، Sikka (2011) و Gray and Gray (2011) که به ترتیب به "بررسی آینده حسابداری حقوق بشر"، "حقوق بشر، حسابداری و دیالکتیک برابری و نابرابری"، "حسابداری حقوق بشر: چالشهای جهانی و توافق سرمایه گذاری های خارجی" و "پاسخگویی و حقوق بشر: مفاهیمی بر الزامات اجتماعی حسابداری" نشان می دهد، طی یکی دوسال اخیر تلاش هایی بر بسط این مفهوم به دانش حسابداری صورت گرفته است، اما غالب این مطالعه ها به صورت موردی بوده است و کمتر پژوهشی بسترسازی مفهومی و تحلیلی آن را مد نظر قرار داده است، بنابرین انجام این مطالعه ضمن اینکه می تواند مبنایی برای نوآوری پژوهش از منظر روش شناسی تلقی شود، در عین حال می تواند به توسعه ادبیات نظری حسابداری حقوق بشر کمک نماید و سطح شناخت نظری را بر اساس ویژگی های ساختاری شرکت ها در جوامع و بازارهای سرمایه مختلف، گسترده نماید.

سوال های پژوهش

بر اساس مبانی نظری و پیشینه پژوهش های انجام شده، سوال های پژوهش به شرح زیر مطرح و آزمون شده اند:

سوال ۱: عوامل موثر بر توسعه حسابداری حقوق بشر کدامند؟

سوال ۲: چگونه می‌توان ماتریس خودتعاملی ساختاری بین عوامل موثر بر توسعه حسابداری حقوق بشر را تشکیل داد؟

سوال ۳: چگونه می‌توان با استفاده از مدل ساختاری تفسیری ارتباط بین عوامل موثر بر توسعه حسابداری حقوق بشر را تعیین نمود؟

سوال ۴: چگونه می‌توان با استفاده از تجزیه و تحلیل میک مک، عوامل موثر را در گروه های مختلف تقسیم بندی نمود؟

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف توسعه ای، از لحاظ ماهیت داده ها و سبک تحلیل جزو پژوهش‌های کیفی و براساس روش جمع آوری داده ها، اسنادی است. از منظر روش انجام پژوهش تحلیلی- توصیفی است. جامعه آماری شامل خبرگان دانشگاهی و استادان حسابداری صاحب نظر و دارای تجربه حرفه ای در حوزه حسابداری و گزارشگری مالی می باشند. در این پژوهش از روش نمونه گیری گلوله برفی استفاده شد که انتخاب و مصاحبه با خبرگان در مرحله اول تا جایی

[1]-McPhail & Ferguson

انجام شد که پژوهش به اشباع نظری برسد. منظور از نقطه اشباع نظری، جایی است که دیگر بین مفاهیم و طبقه جدید ظهور نکند. در گام بعد افرادی از جامعه آماری که براساس روش گلوله برفی توسط مصاحبه شوندگان به پژوهشگر معرفی شدند و امکان مصاحبه داشتند، به نمونه آماری اضافه شدند که در نهایت تعداد ۱۵ نفر باتوجه به نقطه اشباع تئوریک به عنوان اتمام مصاحبه ها در این پژوهش مشارکت داشتند. بر این اساس جهت انجام پژوهش مراحل زیر طی می گردد:

گام اول: شناسایی ابعاد و شاخص‌ها

در مرحله اول پیشینه کاوی مبانی نظری پژوهش و همچنین مصاحبه با ۱۵ نفر از خبرگان دانشگاهی و حرفه ای به منظور استخراج عوامل موثر بر توسعه حسابداری حقوق بشر صورت می پذیرد.

گام دوم: تعیین رابطه بین ابعاد و شاخص ها

پس از شناسایی مؤلفه‌ها نوبت به وارد کردن این مؤلفه‌ها درماتریس ساختاری روابط درونی متغیرها می‌شود. این ماتریس به ابعاد متغیرها می باشد که در سطر و ستون اول آن متغیرها به ترتیب ذکر می‌شود.

گام سوم: ترسیم شبکهٔ تعاملات ابعاد و شاخص های توسعه حسابداری حقوق بشر

پس از تعیین روابط و سطح متغیرها می‌توان آنها را به شکل مدلی ترسیم کرد. به همین منظور ابتدا متغیرها بر حسب سطح آنها از بالا به پایین تنظیم می‌شوند و با استفاده از سطح بندی انجام شده، دیاگرامی با عنوان مدل توسعه حسابداری حقوق بشر ترسیم می‌شود.

جدول ۱. شاخص موثر بر توسعه حسابداری حقوق بشر

شاخص	منبع	مجله	ضریب تاثیر
توسعه انگیزه های فردی	مدهوش و همکاران (۱۴۰۱)	پیشرفت های حسابداری	۰/۷۵
توسعه اثر بخشی حاکمیت شرکتی	مدهوش و همکاران (۱۴۰۱)	پیشرفت های حسابداری	۰/۷۵
درگیری های داخلی	سیرسواردهانس و یاپا (۲۰۲۱)	Management and Policy Journal	۴/۵۸
توسعه اعتماد اجتماعی	مدهوش و همکاران (۱۴۰۱)	پیشرفت های حسابداری	۰/۷۵
توسعه مشروعیت شرکتی	مدهوش و همکاران (۱۴۰۱)	پیشرفت های حسابداری	۰/۷۵
وسعت سرمایه گذاران	گری (۲۰۱۳)	Auditing & Accountability Journal	۳/۲۵
توسعه اموزش های فردی	مدهوش و همکاران (۱۴۰۱)	پیشرفت های حسابداری	۰/۷۵
ضوابط رفتاری شرکت‌های چند ملیتی	گریک(۲۰۱۱) و گالوفر و همکاران (۲۰۱۱)	Auditing & Accountability Journal	۳/۲۵
قوانین و مقررات درباره مهاجران یا اقلیت های اجتماعی، مذهبی و جنسیتی	گری (۲۰۱۳)	Auditing & Accountability Journal	۳/۲۵

تضاد مدنی	سیرسواردهانس و یاپا (۲۰۲۱)	Management and Policy Journal	۴/۵۸
کاهش شکاف بین توصیه های نهادهای بین المللی در مورد حقوق بشر با قوانین و الزامات	مدهوش و همکاران (۱۴۰۱)	پیشرفت های حسابداری	۰/۷۵
توسعه سیستم اطلاعات مدیریت حسابداری	مدهوش و همکاران(۱۴۰۱)	پیشرفت های حسابداری	۰/۷۵

در این پژوهش برای گردآوری اطلاعات از دو روش کتابخانه ای و میدانی استفاده شده است تا بتواند ابعاد مختلف تحقیق را پوشش دهد. روش کتابخانه ای شامل بررسی اسناد موجود مانند کتب، مقالات و پژوهش های داخلی و خارجی بوده است که از این طریق عوامل مؤثر بر توسعه حسابداری حقوق بشر به دست آمد. سپس با استفاده از نظر خبرگان و کارشناسان، مدل تحقیق تدوین و معادلات و روابط بین متغیرها ارائه گردید.

در این تحقیق برای تعیین الگوی توسعه حسابداری حقوق بشر درفاز اول به شناسایی ابعاد الگوی توسعه حسابداری حقوق بشر از سوابق تحقیق های گذشته و روش دلفی[1] و توزیع پرسشنامه و تجمیع نظرات افراد استفاده خواهد شد. در فاز دوم برای ارائه تجزیه و تحلیل تعامل بین الگوی توسعه حسابداری حقوق بشر از تحلیل میک مک[2] استفاده شده است. مدل سازی تفسیر ساختاری (ISM) در حل مسائلی که در آنها عوامل متعددی دخیل هستند و روابط بین آنها پیچیده و غیر خطی است مانند مشکلات زیست محیطی، اجتماعی یا سازمانی، بسیار کارآمد است و به درک عمیق تر و حل موثرتر مشکلات کمک می کند. همچنین تحلیل MICMAC نیز به عنوان ابزاری برای نقشه‌برداری و تحلیل ساختار روابط بین متغیرها در سیستم‌های پیچیده عمل می‌کند و به شفاف‌سازی چگونگی تأثیرگذاری و تأثیرپذیری عوامل مختلف کمک شایانی می‌نماید و لذا استفاده از روش های فوق در زمینه حقوق بشر می تواند در شناسایی عوامل موثرو روابط بین آنها، مثل قوانین، سیاست‌ها، فرهنگ، اقتصاد و غیره تاثیرگذار باشد. همچنین باتوجه به اینکه مسائل حقوق بشری اغلب پیچیده و چندوجهی هستند، این روش‌ها می‌توانند به تحلیل ساختار این مسائل و شناسایی عوامل کلیدی و تاثیرگذار کمک کنند و در نتیجه تصمیمات بهتری در زمینه سیاست‌گذاری و اقدامات عملی برای بهبود وضعیت حقوق بشر اتخاذ کرد.

۱-روش دلفی

روش دلفی یک تکنیک ارتباطی ساختارمند برای پیش‌بینی و تصمیم‌گیری است. این روش با جمع‌آوری و طبقه‌بندی دانش خبرگان از طریق پرسشنامه‌ها و بازخورد کنترل‌شده، به کشف ایده‌های نوآورانه و تهیه اطلاعات مناسب کمک می‌کند. به طور خلاصه، دلفی یک ابزار هم‌اندیشی برای آینده‌پژوهی است.

شیوه اجرای دلفی به طور خلاصه شامل مراحل زیر است :

۱. **انتخاب خبرگان:** جمع‌آوری افراد متخصص.
۲. **پرسشنامه:** ارسال پرسشنامه (اولیه و تکراری).
۳. **تحلیل:** بررسی و تحلیل پاسخ‌ها.

[1]-Delphi method
[2]-MICMAC

۴. **بازخورد:** ارائه نتایج تحلیل به خبرگان برای اصلاح.

۵. **تکرار:** تکرار مراحل تا رسیدن به توافق.

۶. **ارائه:** گزارش نتایج نهایی.

هدف رسیدن به یک توافق نظر معقول بین خبرگان است.

۲-تجزیه و تحلیل میک مک

تحلیل MICMAC در مدلسازی ساختاری-تفسیری، متغیرها را بر اساس قدرت نفوذ (تاثیرگذاری) و وابستگی (تاثیرپذیری) به صورت گرافیکی نمایش می‌دهد. با تقسیم‌بندی نمودار بر اساس این دو معیار، امکان بررسی دقیق‌تر هر متغیر فراهم می‌شود. نرم‌افزار MICMAC با انجام محاسبات ماتریسی پیچیده، به شناسایی روابط بین متغیرها از طریق نظرات خبرگان کمک می‌کند. در این روش، متغیرهای سطرها (تأثیرگذار) بر متغیرهای ستون‌ها (تأثیرپذیر) اثر می‌گذارند.

قدرت نفوذ : تعداد عناصری که عنصر i ام بر آنها تاثیر می‌گذارد.

میزان وابستگی : تعداد عناصری که بر عنصر i ام تاثیر می‌گذارند.

متغیرها در تحلیل MICMAC بر اساس میزان وابستگی (تاثیرپذیری) و قدرت هدایت/نفوذ (تاثیرگذاری) به چهار دسته تقسیم می‌شوند:

۱. خودمختار: وابستگی و نفوذ کم، جدا از سیستم و کم‌اهمیت.

۲. وابسته: وابستگی زیاد و نفوذ کم، تاثیرپذیر بالا و تاثیرگذار کم.

۳. مستقل: وابستگی کم و نفوذ زیاد، تاثیرگذار بالا و تاثیرپذیر کم.

۴. پیوندی: وابستگی و نفوذ زیاد، تاثیرگذاری و تاثیرپذیری بالا و بسیار مهم در سیستم.

۱- یافته ها

در این مرحله، میانگین امتیازات گرفته شده، از مجموع حاصلضرب تعداد افراد در جدول ۲ در امتیازات در نظر گرفته شده (خیلی زیاد نمره ۵، زیاد نمره ۴، متوسط نمره ۳، کم نمره ۲ و خیلی کم نمره ۱) تقسیم بر تعداد افراد (۱۵) بدست آمد و شخص هایی که امتیاز بالای حد متوسط ۳ کسب کردند میتوانند به عنوان یکی از عوامل موثر بر توسعه حسابداری حقوق بشر از نظر کارشناسان و خبرگان مؤثر باشد، از آنجا که تمامی سوالات امتیاز بالای سه گرفته‌اند، صحت کلیه ی معیارها تایید میشود.

جدول ۲. میانگین امتیازات عوامل موثر بر توسعه حسابداری حقوق بشر

X	میزان اهمیت عامل بر توسعه حسابداری حقوق بشر	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	میانگین
۱	توسعه انگیزه های فردی	۱۰	۲	۲	۱	۰	۴.۴
۲	توسعه اثر بخشی حاکمیت شرکتی	۱۳	۱	۱	۰	۰	۴.۸
۳	درگیری های داخلی	۸	۴	۱	۱	۱	۴.۱۳
۴	توسعه اعتماد اجتماعی	۱۱	۲	۱	۱	۰	۴.۵۳
۵	توسعه مشروعیت شرکتی	۱۲	۲	۱	۰	۰	۴.۷۳
۶	سرمایه گذاری خارجی	۹	۲	۲	۱	۱	۴.۱۳
۷	وسعت سرمایه گذاران	۸	۶	۱	۰	۰	۴.۴۶
۸	توسعه اموزش های فردی	۸	۴	۱	۱	۱	۴.۱۳
۹	ضوابط رفتاری شرکت‌های چند ملیتی	۹	۵	۱	۰	۰	۴.۵۳
۱۰	قوانین و مقررات درباره مهاجران یا اقلیت های اجتماعی؛مذهبی و جنسیتی	۱۰	۵	۰	۰	۰	۴.۶۶
۱۱	تضاد مدنی	۹	۴	۱	۱	۰	۴.۴
۱۲	مقررات برای داشتن تعامل استراتژیک	۱۱	۳	۰	۰	۱	۴.۵۳
۱۳	اجرای رژیم های خودتنظیمی داوطلبانه	۸	۳	۱	۱	۲	۳.۹۳
۱۴	کاهش شکاف بین توصیه های نهادهای بین المللی در مورد حقوق بشر با قوانین و الزامات	۱۰	۲	۱	۱	۱	۴.۲۶
۱۵	توسعه سیستم اطلاعات مدیریت حسابداری	۱۲	۱	۱	۰	۱	۴.۵۳

(منبع: یافته های محقق)

به طور نمونه محاسبه میانگین نظرات تا دو رقم اعشار برای سوال یازدهم(تضاد مدنی) به شرح زیر میباشد.

$$\frac{5 \times 9 + 4 \times 4 + 3 \times 1 + 2 \times 1 + 1 \times 0}{15} = 4/4$$

لذا با کسب اجماع گروهی از خبرگان، ابعاد و شاخص موثر بر توسعه حسابداری حقوق بشر در چهار بعد و پانزده شاخص نهایی شد که در جدول ۳ قابل مشاهده اند.

جدول ۳. ابعاد و شاخص موثر بر توسعه حسابداری حقوق بشر

بعد	شاخص	منبع
قوانین و مقررات	قوانین و مقررات درباره مهاجران یا اقلیت های اجتماعی؛مذهبی و جنسیتی	گری(۲۰۱۳)
	کاهش شکاف بین توصیه های نهادهای بین المللی در مورد حقوق بشر با قوانین و الزامات	مدهوش و همکاران(۱۴۰۱)
	ضوابط رفتاری شرکت‌های چند ملیتی	گریک(۲۰۱۱)و گالوفر و همکاران(۲۰۱۱)
زیر ساخت های اجرایی	توسعه اثر بخشی حاکمیت شرکتی	مدهوش و همکاران(۱۴۰۱)
	توسعه سیستم اطلاعات مدیریت حسابداری	مدهوش و همکاران(۱۴۰۱)
	توسعه مشروعیت شرکتی	مدهوش و همکاران(۱۴۰۱)
	توسعه اعتماد اجتماعی	مدهوش و همکاران(۱۴۰۱)
عوامل محیطی و اجتماعی	تضاد مدنی	سیرسواردهانس و یاپا(۲۰۲۱)
	درگیری های داخلی	سیرسواردهانس و یاپا(۲۰۲۱)
	وسعت سرمایه گذاران	گری(۲۰۱۳)
آگاهی های حسابداری فردی	توسعه انگیزه های فردی	مدهوش و همکاران(۱۴۰۱)
	توسعه اموزش های فردی	مدهوش و همکاران(۱۴۰۱)

(منبع: یافته های محقق)

بررسی سوال های دوم و سوم

- چگونه می‌توان ماتریس خودتعاملی ساختاری بین عوامل موثر برتوسعه حسابداری حقوق بشر را تشکیل داد؟
- چگونه می‌توان با استفاده از مدل ساختاری تفسیری ارتباط بین عوامل موثر بر توسعه حسابداری حقوق بشر را تعیین نمود؟

گام دوم: تعیین رابطه بین ابعاد و شاخص ها

پس از شناسایی مؤلفه‌های اصلی نوبت به وارد کردن این مؤلفه‌ها در ماتریس ساختاری روابط درونی متغیرها می‌شود. این ماتریس یک ماتریس، به ابعاد متغیرها می باشد که در سطر و ستون اول آن متغیرها به ترتیب ذکر می-شود، آنگاه روابط دو به دوی متغیرها به وسیله نمادهایی مشخص می‌شود. این نمادها عبارتند از:

V: عامل سطر i باعث محقق شدن عامل ستون j می‌شود.

A: عامل ستون j باعث محقق شدن عامل سطر i می‌شود.

X: هر دوعامل سطر و ستون باعث محقق شدن یکدیگر می‌شوند(عامل i و j رابطه دوطرفه دارند).

O: بین عامل سطر و ستون هیچ ارتباطی وجود ندارد.

تشکیل ماتریس خود تعاملی ساختاری[1] (SSIM)

ماتریس خودتعاملی ساختاری از ابعاد و شاخص های موثر بر توسعه حسابداری حقوق بشر و مقایسه آنها با استفاده از چهار حالت روابط مفهومی تشکیل شده است. این ماتریس توسط خبرگان حرفه ای و دانشگاهی تکمیل شده است. اطلاعات حاصله بر اساس روش مدل سازی ساختاری تفسیری جمع بندی شده و ماتریس خود تعاملی ساختاری نهایی تشکیل شده است. منطق مدل سازی ساختاری تفسیری منطبق بر روش های ناپارامتریک و بر مبنای مد در فراوانی ها عمل می‌کند. به این شکل که علامتی به صورت نهایی در جدول وارد می‌شود که توسط بیشترین تعداد متخصصین مورد تأیید قرار گرفته باشد. لذا در جداول۴ و۵ روابط میان ابعاد و شاخص‌های موثر بر توسعه حسابداری حقوق بشر بر مبنای نظر ۱۵ تن از خبرگان قابل مشاهده است.

جدول ٤. ماتریس خود تعاملی ساختاری ابعاد توسعه حسابداری حقوق بشر

j / i	قوانین و مقررات	زیر ساخت های اجرایی	عوامل محیطی و اجتماعی	آگاهی های حسابداری فردی
قوانین و مقررات		O	V	V
زیر ساخت های اجرایی			V	X
عوامل محیطی و اجتماعی				V
آگاهی های حسابداری فردی				

(منبع: یافته های محقق)

[1]-Structured Self-Interactive Matrix (SSIM)

جدول ۵. ماتریس خودتعاملی ساختاری شاخص های توسعه حسابداری حقوق بشر

j															
	۱	۲	۳	٤	٥	٦	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱٤	۱٥
i															
۱		V	V	V	A	V	V	V	A	A	O	o	X	V	X
۲			X	O	V	O	V	V	V	V	O	X	V	X	X
۳				O	V	A	X	V	A	V	O	X	V	X	O
۴					V	A	V	V	V	X	O	X	X	X	O
۵						O	V	O	O	X	O	V	X	X	X
۶							V	V	O	X	X	V	X	X	X
۷								V	V	X	X	V	O	V	V
۸									V	X	X	X	A	V	A
۹										V	X	X	A	V	V
۱۰											V	V	V	V	X
۱۱												V	V	V	X
۱۲													A	V	X
۱۳														V	X
۱۴															X
۱۵															

(منبع: یافته های محقق)

بدست آوردن ماتریس دستیابی اولیه[1] (IRM)

در این مرحله ماتریس خودتعاملی ساختاری به ماتریس صفر و یک تبدیل می‌شود. در این ماتریس فقط اعداد صفر و یک وجود دارند. برای استخراج ماتریس دستیابی، باید در هر سطر عدد یک را جایگزین علامت های V وX و عدد صفر را جایگزین علامت های O وA در ماتریس خودتعاملی ساختاری کرد. پس از تبدیل تمام سطرها، نتیجهٔ حاصله ماتریس دستیابی اولیه است.

بنابراین در این مرحله، ماتریس خودتعاملی ساختاری به یک ماتریس دو دویی تبدیل می‌شود و ماتریس دسترسی اولیه به دست می‌آید.

اگر نماد خانه ij حرف V باشد در آن خانه عدد ۱ و در خانه قرینه عدد صفر گذاشته می‌شود.

اگر نماد خانه ij حرف A باشد در آن خانه عدد صفر و در خانه قرینه عدد ۱ گذاشته می‌شود.

اگر نماد خانه ij حرف X باشد در آن خانه عدد ۱ و در خانه قرینه نیز عدد ۱ گذاشته می‌شود.

اگر نماد خانه ij حرف O باشد در آن خانه عدد صفر و در خانه قرینه نیز عدد صفر گذاشته می‌شود.

[1]-Intitial Reachability Mtrix (IRM)

جدول ٦. ماتریس دستیابی اولیه ابعاد توسعه حسابداری حقوق بشر

j / i	قوانین و مقررات	زیر ساخت های اجرایی	عوامل محیطی و اجتماعی	آگاهی های حسابداری فردی
قوانین و مقررات	–	۰	۱	۱
زیر ساخت های اجرایی	۰	–	۱	۱
عوامل محیطی و اجتماعی	۰	۰	–	۱
آگاهی های حسابداری فردی	۰	۱	۰	–

(منبع: یافته های محقق)

جدول ۷. ماتریس دستیابی اولیه شاخص های موثر بر توسعه حسابداری حقوق بشر

j / i	۱	۲	۳	٤	٥	٦	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱٤	۱٥
۱	–	۱	۱	۱	۰	۰	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۱	۱	۱
۲	۰	–	۱	۰	۱	۰	۱	۱	۱	۱	۰	۱	۱	۱	۱
۳	۰	۱	–	۰	۱	۰	۱	۱	۰	۱	۰	۱	۱	۱	۰
۴	۰	۰	۰	–	۱	۰	۱	۱	۱	۱	۰	۱	۱	۱	۰
۵	۱	۰	۰	۰	–	۰	۱	۱	۰	۱	۰	۱	۱	۱	۱
۶	۱	۰	۱	۱	۰	–	۱	۱	۰	۱	۱	۱	۱	۱	۱
۷	۰	۰	۱	۰	۰	۰	–	۱	۱	۱	۱	۱	۰	۱	۱
۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	–	۱	۱	۱	۱	۰	۱	۰
۹	۱	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	–	۱	۱	۱	۰	۱	۱
۱۰	۱	۰	۰	۱	۱	۱	۱	۱	۰	–	۱	۱	۱	۱	۱
۱۱	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۱	۱	۱	۰	–	۱	۱	۱	۱
۱۲	۰	۱	۱	۱	۰	۰	۰	۱	۱	۰	۰	–	۰	۱	۱
۱۳	۱	۰	۰	۱	۱	۱	۰	۱	۱	۰	۰	۱	–	۱	۱
۱۴	۰	۱	۱	۱	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	–	۱
۱۵	۱	۱	۰	۰	۱	۱	۰	۱	۰	۱	۱	۱	۱	۱	–

(منبع: یافته های محقق)

پس از تشکیل ماتریس دستیابی اولیه، باید سازگاری درونی آن برقرار باشد. به عنوان نمونه اگر متغیر ۱ منجر به متغیر ۲ شود و متغیر ۲ منجر به متغیر ۳ شود، پس متغیر ۱ باید منجر به متغیر ۳ شود و اگر در ماتریس دستیابی این حالت برقرار نبود باید ماتریس اصلاح شود و روابطی که از قلم افتاده جایگزین شود که به صورت ۱* نمایش داده شده

است. برای سازگار کردن ماتریس روشهای مختلفی پیشنهادشده که در این پژوهش سازگاری در ماتریس دستیابی با استفاده ازقوانین ریاضی حاصل شده است، به این صورت که ماتریس دستیابی را به توان$k+1$ میرساند و$k \leq ۱$ میباشد، البته عملیات به توان رساندن ماتریس باید طبق قاعده بولن[1]باشد. طبق این قاعده ۱=۱×۱ و ۱=۱+۱ میباشد. بنابراین پس از سازگار نمودن ماتریس دستیابی اولیه ابعاد و شاخص های موثر بر توسعه حسابداری حقوق بشر که بر مبنای نظر خبرگان تشکیل شده بود، ماتریس دسترسی نهایی[2] (FRM) ابعاد موثر بر توسعه حسابداری حقوق بشر در جدول ۸ و ماتریس دستیابی نهایی شاخص های موثر بر توسعه حسابداری حقوق بشر در جدول ۹ ارائه شده است.

جدول ۸. ماتریس دستیابی نهایی ابعاد توسعه حسابداری حقوق بشر

j / i	قوانین و مقررات	زیر ساخت های اجرایی	عوامل محیطی و اجتماعی	آگاهی های حسابداری فردی	قدرت هدایت
قوانین و مقررات	۱	۰	۱	۱	۳
زیر ساخت های اجرایی	۰	۱	۱	۱	۳
عوامل محیطی و اجتماعی	۰	۰	۱	۱	۲
آگاهی های حسابداری فردی	۰	۱	۰	۱	۲
قدرت وابستگی	۱	۲	۳	۴	

(منبع: یافته های محقق)

[1]-Boolean
[2]-Final Reachability Matrix (FRM)

جدول ۹. ماتریس دستیابی نهایی شاخص های موثر بر توسعه حسابداری حقوق بشر

j / i	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	قدرت هدایت
۱	۱	۱	۱	۱	۱*	۱*	۱	۱	۱*	۱*	۰	۰	۱	۱	۱	۱۳
۲	۱*	۱	۱	۰	۱	۱*	۱	۱	۱	۱	۱*	۱	۱	۱	۱	۱۴
۳	۱*	۱	۱	۱*	۱	۰	۱	۱	۰	۱	۱*	۱	۱	۱	۱*	۱۳
۴	۰	۰	۰	۱	۱	۱*	۱	۱	۱	۱	۰	۱	۱	۱	۱*	۱۱
۵	۱	۱*	۰	۰	۱	۱*	۱	۱	۰	۱	۱*	۱	۱	۱	۱	۱۲
۶	۱	۱*	۱	۱	۰	۱	۱	۱	۱*	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱۴
۷	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱*	۱	۱	۱۰
۸	۱*	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۱	۱	۱	۱	۱*	۱	۱*	۹
۹	۱	۰	۱	۰	۱*	۱*	۰	۰	۱	۱	۱	۱	۱*	۱	۱	۱۱
۱۰	۱	۰	۰	۱	۱	۱	۱	۱	۰	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱۲
۱۱	۰	۱*	۱*	۱*	۰	۱	۱	۱	۱	۰	۱	۱	۱	۱	۱	۱۲
۱۲	۱*	۱	۱	۱	۰	۰	۰	۱	۱	۰	۰	۱	۱*	۱	۱	۱۰
۱۳	۱	۱*	۰	۱	۱	۱	۱*	۱	۱	۰	۰	۱	۱	۱	۱	۱۲
۱۴	۰	۱	۱	۱	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۱	۷
۱۵	۱	۱	۱*	۱*	۱	۱	۰	۱	۰	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱۳
قدرت وابستگی	۱۱	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۱	۱۰	۱۳	۱۰	۱۱	۱۰	۱۳	۱۴	۱۵	۱۵	

(منبع: یافته های محقق)

تعیین روابط و سطح بندی بین ابعاد و شاخص ها

برای تعیین سطح و اولویت متغیرها، مجموعهٔ دستیابی و مجموعهٔ پیش نیاز برای هر متغیر تعیین می‌شود. مجموعهٔ دستیابی هر متغیر شامل متغیرهایی می‌شود که از طریق این متغیر می‌توان به آنها رسید و مجموعهٔ پیش نیاز شامل متغیرهایی می‌شود که از طریق آنها می توان به این متغیر دست یافت، لذا داریم:

مجموعه دستیابی[1] (اثرگذاری یا خروجی‌ها): شامل خود معیار و معیارهایی است که از آن تاثیر می‌پذیرد.

مجموعه پیش‌نیاز[2] (اثرپذیری یا ورودی‌ها): شامل خود معیار و معیارهایی است که بر آن تاثیر می‌گذارند.

این کار با استفاده از ماتریس دستیابی انجام می‌شود. پس از تعیین مجموعهٔ دستیابی و پیش نیاز برای هر متغیر، عناصر مشترک بین دو مجموعه شناسایی می شوند و بر اساس آن به سطح بندی متغیرها می پردازیم و این کار را تا تعیین سطح همه متغیرها ادامه می‌دهیم. متغیرهایی که مجموعهٔ مشترکشان با مجموعهٔ دستیابی شان یکی باشد، سطح اول

[1]-Reachability set
[2]-Antecedent set

اولویت را به خود اختصاص می‌دهند و عامل هایی که مجموعهٔ ورودی و مشترک آنها هماهنگ باشند و دارای کمترین قدرت نفوذ (هدایت) باشند، در بالاترین سطح از سلسله مراتب ساختاری تفسیری قرار میگیرند. بدین ترتیب در این تحقیق سطوح ابعاد و شاخص های موثر بر توسعه حسابداری حقوق بشر حاصل شد که به دلیل اختصار، نتیجهٔ نهایی این مراحل در جداول ۱۰ و ۱۱ آمده است.

جدول ۱۰. تعیین سطح ابعاد مدل توسعه حسابداری حقوق بشر

ابعاد	مجموعه دستیابی (اثرگذاری یا خروجی‌ها)	مجموعه پیش‌نیاز (اثرپذیری یا ورودی‌ها)	مجموعهٔ مشترک	سطح
قوانین و مقررات	۱و۳و۴	۱	۱	سوم
زیر ساخت های اجرایی	۲و۳و۴	۲و۴	۲و۴	سوم
عوامل محیطی و اجتماعی	۳و۴	۳و۱و۲	۳	دوم
آگاهی های حسابداری فردی	۲و۴	۴و۱و۲و۳	۲و۴	اول

(منبع: یافته های محقق)

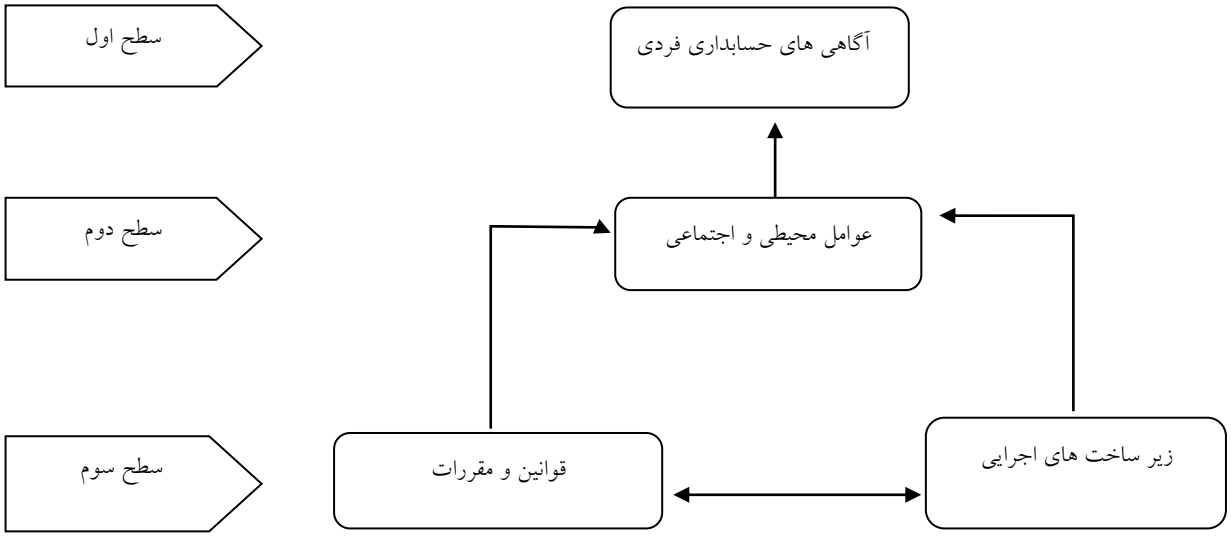
جدول ۱۱. تعیین سطح شاخص های مدل توسعه حسابداری حقوق بشر

شاخص	مجموعه دستیابی (اثرگذاری یا خروجی‌ها)	مجموعه پیش‌نیاز (اثرپذیری یا ورودی‌ها)	مجموعهٔ مشترک	سطح
۱	۱و۲و۳و۴و۵و۶و۷و۸و۹و۱۰و۱۳و۱۴و۱۵	۱و۲و۳و۵و۶و۸و۹و۱۰و۱۲و۱۳و۱۵	۱و۲و۳و۵و۶و۸و۹و۱۰و۱۳و۱۵	سوم
۲	۱و۲و۳و۵و۶و۷و۸و۹و۱۰و۱۱و۱۲و۱۳و۱۴و۱۵	۱و۲و۳و۵و۶و۱۱و۱۲و۱۳و۱۴و۱۵	۱و۲و۳و۵و۶و۱۱و۱۲و۱۳و۱۴و۱۵	چهارم
۳	۱و۲و۳و۴و۵و۷و۸و۱۰و۱۱و۱۲و۱۳و۱۴و۱۵	۱و۲و۳و۶و۷و۹و۱۱و۱۲و۱۴و۱۵	۱و۲و۳و۷و۱۱و۱۲و۱۴و۱۵	دوم
۴	۴و۵و۶و۷و۸و۹و۱۰و۱۲و۱۳و۱۴و۱۵	۱و۳و۴و۶و۱۰و۱۱و۱۲و۱۳و۱۴و۱۵	۴و۶و۱۰و۱۲و۱۳و۱۴و۱۵	چهارم
۵	۱و۲و۵و۶و۷و۸و۱۰و۱۱و۱۲و۱۳و۱۴و۱۵	۱و۲و۳و۴و۵و۹و۱۰و۱۳و۱۴و۱۵	۱و۲و۵و۱۰و۱۳و۱۴و۱۵	چهارم

شاخص	مجموعه دستیابی (اثرگذاری یا خروجی‌ها)	مجموعه پیش‌نیاز (اثرپذیری یا ورودی‌ها)	مجموعهٔ مشترک	سطح
۶	۱و۲و۳و۴و۶و۷و۸و۹و۱۰و۱۱و۱۲ و۱۳و۱۴و۱۵	۱و۲و۴و۵و۶و۹و۱۰و۱۱و۱۳و۱۴و ۱۵	۱و۲و۴و۶و۹و۱۰و۱۱و۱۳و۱۴و ۱۵	سوم
۷	۳و۷و۸و۹و۱۰و۱۱و۱۲و۱۳و۱۴و ۱۵	۱و۲و۳و۴و۵و۶و۷و۱۰و۱۱و۱۳	۳و۷و۱۰و۱۱و۱۳	سوم
۸	۱و۸و۹و۱۰و۱۱و۱۲و۱۳و۱۴و۱۵	۱و۲و۳و۴و۵و۶و۷و۸و۱۰و۱۱و۱۲و ۱۳و۱۵	۱و۸و۱۰و۱۱و۱۲و۱۳و۱۵	چهارم
۹	۱و۳و۵و۶و۹و۱۰و۱۱و۱۲و۱۳و ۱۴و۱۵	۱و۲و۴و۶و۷و۸و۹و۱۱و۱۲و۱۳	۱و۶و۹و۱۱و۱۲و۱۳	دوم
۱۰	۱و۴و ۵و۶و۷و۸و۱۰و۱۱و۱۲و۱۳و۱۴و ۱۵	۱و۲و۳و۴و۵و۶و۷و۸و۹و۱۰و۱۵	۱و۴و۵و۶و۷و۸و۱۰و۱۵	دوم
۱۱	۲و۳و۴و۶و۷و۸و۹و۱۱و۱۲و۱۳و ۱۴و۱۵	۲و۳و۵و۶و۷و۸و۹و۱۰و۱۱و۱۵	۲و۳و۶و۷و۸و۹و۱۱و۱۵	سوم
۱۲	۱و۲و۳و۴و۸و۹و۱۲و۱۳و۱۴و۱۵	۲و۳و۴و۵و۶و۷و۸و۹و۱۰و۱۱و۱۲و ۱۳و۱۵	۲و۳و۴و۸و۹و۱۲و۱۳و۱۵	دوم
۱۳	۱و۲و۴و۵و۶و۷و۸و۹و۱۲و۱۳و۱۴ و۱۵	۱و۲و۳و۴و۵و۶و۷و۸و۹و۱۰و۱۱و ۱۲و۱۳و۱۵	۱و۲و۴و۵و۶و۷و۸و۹و۱۲و۱۳و ۱۵	سوم
۱۴	۲و۳و۴و۵و۶و۱۴و۱۵	۱و۲و۳و۴و۵و۶و۷و۸و۹و۱۰و۱۱و ۱۲و۱۳و۱۴و۱۵	۲و۳و۴و۵و۶و۱۴و۱۵	اول
۱۵	۱و۲و۳و۴و۵و۶و۸و۱۰و۱۱و۱۲و ۱۳و۱۴و۱۵	۱و۲و۳و۴و۵و۶و۷و۸و۹و۱۰و۱۱و ۱۲و۱۳و۱۴و۱۵	۱و۲و۳و۴و۵و۶و۸و۱۰و۱۱و۱۲ و۱۳و۱۴و۱۵	اول

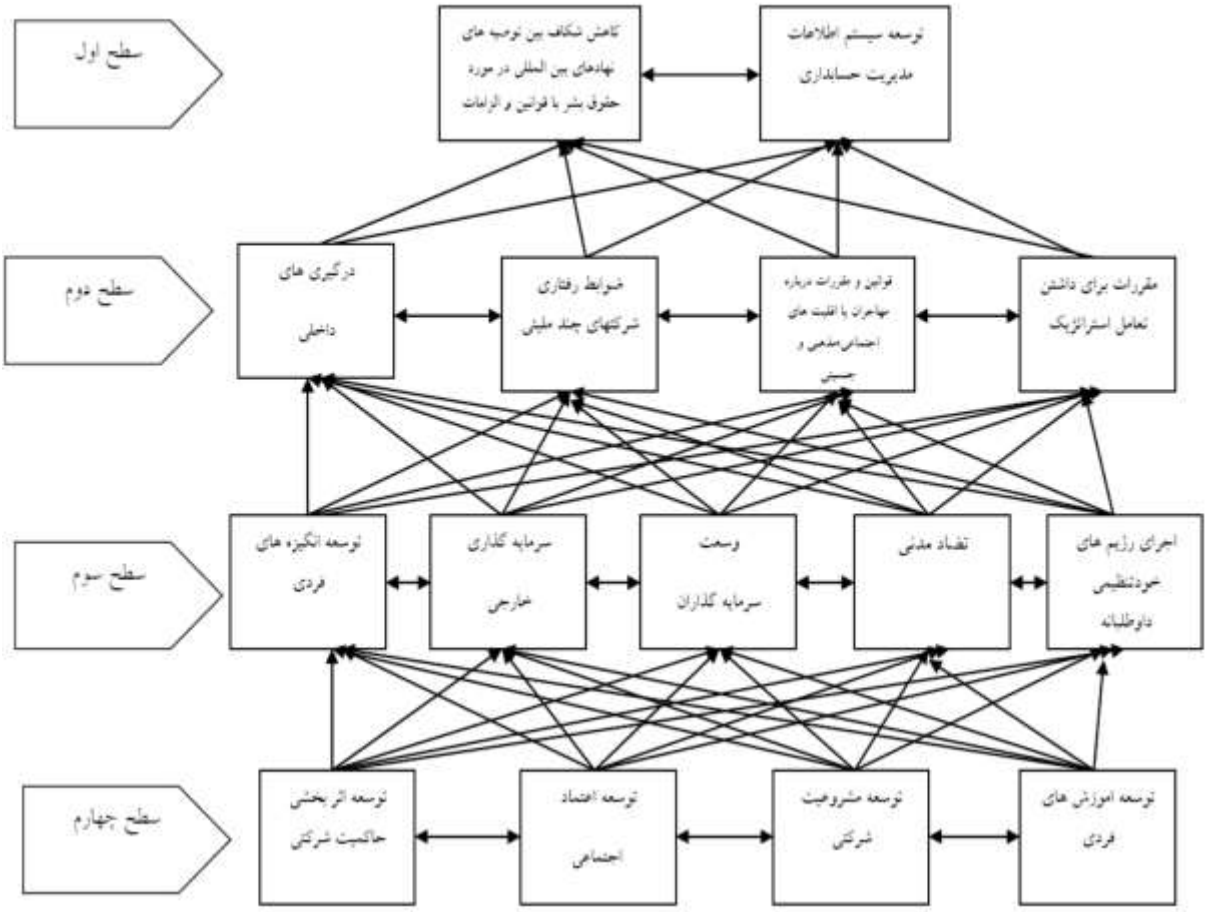
(منبع: یافته های محقق)

پس از تعیین روابط و سطح متغیرها می توان آنها را به شکل مدلی ترسیم کرد. به همین منظور ابتدا متغیرها بر حسب سطح آنها از بالا به پایین تنظیم می‌شوند و با استفاده از سطح بندی انجام شده، دیاگرامی با عنوان مدل توسعه حسابداری حقوق بشر ترسیم می‌شود. به این صورت که بعد چهارم (آگاهی های حسابداری فردی) که به عنوان سطح اول شناخته شده است، در اولین سطح دیاگرام قرار می گیرد و به همین ترتیب سایر ابعاد در سطوح دیگر دیاگرام قرار می‌گیرند. این دیاگرامها در نمودارهای ۱ و۲ ارائه شده است:

نمودار ۱. مدل یکپارچه ابعاد توسعه حسابداری حقوق بشر

(منبع: یافته های محقق)

نمودار ۲. مدل یکپارچه شاخص های توسعه حسابداری حقوق بشر

(منبع: یافته های محقق)

باتوجه به نتایج حاصل شده از جدول ۱۱ که نشان دهندهٔ سطح بندی شاخص های توسعه حسابداری حقوق بشر است، متغیرها بر حسب سطح آنها از بالا به پایین تنظیم می‌شوند و با استفاده از سطح بندی انجام شده دیاگرامی با عنوان مدل شاخص های توسعه حسابداری حقوق بشر مطابق نمودارهای ۱و۲ ترسیم می‌شود. به این صورت که شاخص‌های کاهش شکاف بین توصیه های نهادهای بین المللی در مورد حقوق بشر با قوانین و الزامات و توسعه سیستم اطلاعات مدیریت حسابداری که به عنوان سطح اول شناخته شده است، در اولین سطح دیاگرام قرار می‌گیرد و به همین ترتیب سایر ابعاد در سطوح دیگر دیاگرام قرار می گیرند. بر این اساس شاخص‌های توسعه اثر بخشی حاکمیت شرکتی، توسعه اعتماد اجتماعی، توسعه مشروعیت شرکتی و توسعه آموزش‌های فردی در پایین ترین سطح قرار گرفته است. در نتیجه ارتقاء مدل پژوهش باید از این متغیر آغاز شود و به سایر متغیرها تعمیم یابد. لازم به توضیح است که هر چه از سطوح بالایی به سمت سطوح پایین تر حرکت می‌کنیم، از میزان تأثیرپذیری شاخص‌ها کاسته و بر میزان تأثیرگذاری آنها افزوده می‌شود. لذا می‌توان گفت مطابق با نتایج به دست آمده در شکل های مذکور شاخص های کاهش شکاف بین توصیه های نهادهای بین المللی در مورد حقوق بشر با قوانین و الزامات و توسعه سیستم اطلاعات مدیریت حسابداری دارای بیشترین میزان تأثیرپذیری و شاخص های توسعه اثر بخشی حاکمیت شرکتی، توسعه اعتماد اجتماعی، توسعه مشروعیت شرکتی و توسعه آموزش های فردی دارای بیشترین میزان تأثیرگذاری در بین شاخص‌های ارائه شده می-باشند.

بررسی سوال چهارم پژوهش:

- چگونه می‌توان با استفاده از تجزیه و تحلیل میک مک، عوامل موثر را در گروه های مختلف تقسیم بندی نمود؟

برای خوشه بندی ابعاد[1] در ماتریس دستیابی نهایی باید برای هریک از معیارها، قدرت هدایت[2] و وابستگی[3] محاسبه شود. قدرت هدایت یک معیار، تعداد معیارهایی است که متاثر از معیار مربوطه می‌شوند از جمله خود آن معیار می باشد. قدرت وابستگی نیز تعداد معیارهایی است که بر معیار مربوطه تأثیر می‌گذارند و منجر به دستیابی به آن می-شوند. قدرت‌های هدایت و وابستگی در تحلیل ماتریس اثرضرب ارجاع متقابل کاربردی (MICMAC) دسته بندی و استفاده می شوند که در آن، معیارها به چهارگروه خودمختار، وابسته، پیوندی و مستقل دسته بندی می شوند. لذا با توجه به جدول ۹ و با جمع تعداد ۱ های موجود در هر سطر، قدرت هدایت یا نفوذ هر شاخص و با جمع تعداد ۱ های موجود در هر ستون قدرت وابستگی هر شاخص محاسبه شده که مقادیر به دست آمده در جدول ۱۲ قابل مشاهده است.

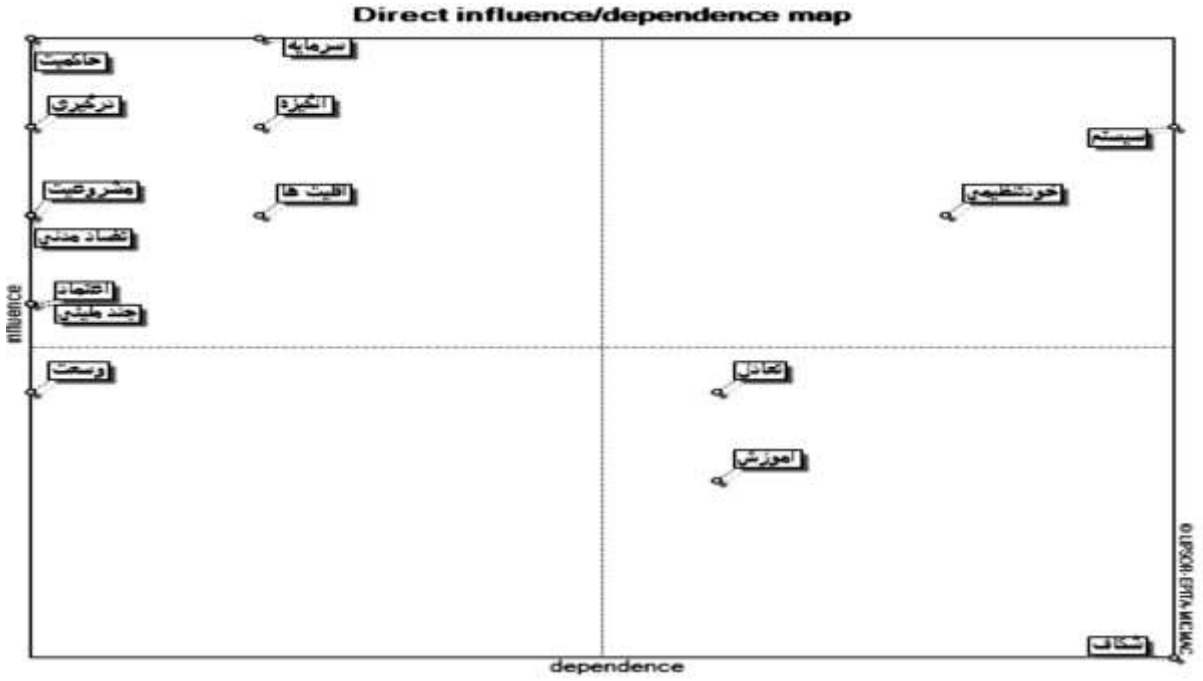
جدول ۱۲. قدرت هدایت -وابستگی شاخص های توسعه حسابداری حقوق بشر

(منبع: یافته های محقق)

شاخص ها	۱	۲	۳	٤	٥	٦	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	١٤	١٥
قدرت هدایت	۱۳	۱۴	۱۳	۱۱	۱۲	۱۴	۱۰	۹	۱۱	۱۲	۱۲	۱۰	۱۲	۷	۱۳
قدرت وابستگی	۱۱	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۱	۱۰	۱۳	۱۰	۱۱	۱۰	۱۳	۱۴	۱۵	۱۵

[1]-Clustering
[2]-Driving power
[3]-Dependence power

حال مطابق اعداد به دست آمده برای قدرت هدایت و وابستگی هر یک از شاخص‌ها، شاخص های مذکور در چهار خوشه: خودمختار، وابسته، پیوندی و مستقل دسته بندی و ماتریس هدایت -وابستگی برای توسعه حسابداری حقوق بشر مطابق نمودار ۳ ترسیم می‌شود.

نمودار ۳. ماتریس قدرت هدایت – وابستگی

(منبع: یافته های محقق)

باتوجه به نمودار ۳ مشاهده می‌شود که خوشهٔ اول شامل معیارهایی است که دارای قدرت هدایت و وابستگی ضعیف هستند. این متغیرها تقریباً از سیستم جدا می شوند، زیرا دارای اتصالات ضعیف با سیستم هستند که باتوجه به نمودار ۳ مشاهده می‌شود که در تحقیق حاضر شاخص وسعت سرمایه گذاران در خوشهٔ اول یعنی خوشهٔ خودمختار جای گرفته اند. متغیرهای وابسته در خوشهٔ دوم قرار می‌گیرند که قدرت هدایت ضعیف اما قدرت وابستگی بالایی دارند. شاخص‌های مقررات برای داشتن تعامل استراتژیک و توسعه اموزش‌های فردی در خوشهٔ وابسته قرار گرفتند. این مطلب بدین معناست که تغییر در سایر شاخص های توسعه حسابداری حقوق بشر سبب تغییر در این شاخص ها می‌شود. خوشهٔ سوم شامل معیارهای پیوندی است که هم قدرت هدایت و هم قدرت وابستگی بالایی دارند. این شاخص‌ها غیرایستا هستند، زیرا به دلیل قدرت هدایت و وابستگی بالایی که دارند، هر نوع تغییر در آنها می تواند سیستم را تحت تأثیر قرار دهد. در تحقیق حاضر از بین شاخص‌های توسعه حسابداری حقوق بشر و باتوجه به قدرت هدایت و وابستگی حاصل شده برای آنها، شاخص‌های توسعه سیستم اطلاعات مدیریت حسابداری و اجرای رژیم های خودتنظیمی داوطلبانه در این خوشه قرار گرفته است. خوشهٔ چهارم شامل معیارهای مستقل است که قدرت هدایت بالا به همراه قدرت وابستگی، پایینی دارند. شاخص‌های سرمایه گذاری خارجی، توسعه اثر بخشی حاکمیت شرکتی، توسعه انگیزه های فردی، درگیری های داخلی، قوانین و مقررات درباره مهاجران یا اقلیت های اجتماعی، مذهبی و

جنسیتی، توسعه مشروعیت شرکتی، تضاد مدنی، توسعه اعتماد اجتماعی و ضوابط رفتاری شرکت‌های چند ملیتی در این خوشه جا دارد که به عنوان شاخص کلیدی و بنیادی اثر قابل توجهی بر سایر شاخص‌ها دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج تحقیق بیانگر این است که چهار بعد قوانین و مقررات، زیر ساخت های اجرایی، عوامل محیطی و اجتماعی و آگاهی های حسابداری فردی پایه های بنیادین مدل توسعه حسابداری حقوق بشر را تشکیل می دهد، به طوری که می توان گفت توسعه حسابداری حقوق بشر از عاملهای مذکور نشئت می‌گیرد. بدین معنی که برای ارتقای سطح توسعه حسابداری حقوق بشر، انجام تغییرات و تعدیلات باید از این چهار بعد شروع شود، که این مطلب نیازمند توجه ویژه سازمان هاو مدیران شرکت‌ها به ابعاد مذکور است. ازجمله نتایج دیگر تحقیق می توان بر نتایج ماتریس هدایت - وابستگی شاخص های توسعه حسابداری حقوق بشر اشاره کرد. در این ماتریس شاخص‌های توسعه حسابداری حقوق بشر باتوجه به قدرت هدایت و نفوذ هر شاخص در شاخص های دیگر و میزان وابستگی هر شاخص به شاخص‌های دیگر، در چهار سطح تقسیم بندی شدند. سطح بندی موجود نشان می‌دهد شاخص‌های کاهش شکاف بین توصیه‌های نهادهای بین المللی در مورد حقوق بشر با قوانین و الزامات و توسعه سیستم اطلاعات مدیریت حسابداری دارای بیشترین میزان تأثیرپذیری و شاخص های توسعه اثر بخشی حاکمیت شرکتی، توسعه اعتماد اجتماعی، توسعه مشروعیت شرکتی و توسعه آموزش های فردی دارای بیشترین میزان تأثیرگذاری در بین شاخص های ارائه شده می باشند. نتایج حاصل شده از این پژوهش با اندکی تفاوت مؤید نتایج حاصل شده از پژوهش های مدهوش و همکاران (۱۴۰۱)، سیرسواردهانس و یاپا (۲۰۲۱)، گری (۲۰۱۳)، گریک (۲۰۱۱)، گالوفر و همکاران (۲۰۱۱) می‌باشد.

با توجه به اینکه مطالعه بر تجزیه و تحلیل مولفه‌های موثر بر توسعه حسابداری حقوق بشر متمرکز است، توصیه‌هایی برای سیاست‌گذاران، تدوین‌کنندگان استانداردهای حسابداری، دولت‌ها و سازمان‌های حقوق بشر به شرح زیر ارائه می‌شود: سیاست‌گذاران باید توجه ویژه‌ای به ایجاد چارچوب‌های قانونی برای ادغام مسائل حقوق بشری در گزارشگری مالی و حسابداری داشته باشند. این امر شامل حمایت از شفافیت و مسئولیت‌پذیری در گزارش‌دهی پیرامون حقوق بشر است. همچنین، سیاست‌گذاران باید به تأمین منابع برای مطالعات و تحقیقات در زمینه نحوه ادغام حقوق بشر در استانداردهای حسابداری و اثرات آن بر کسب‌وکارها و جامعه توجه کنند. علاوه بر این، آموزش و آگاهی‌سازی در مورد اهمیت حقوق بشر در حسابداری برای مدیران، حسابداران و سایر ذینفعان باید در اولویت قرار گیرد. تدوین‌کنندگان استانداردهای حسابداری نیز باید به طراحی استانداردهایی بپردازند که الزامات حقوق بشری را در حسابداری و گزارشگری مالی شرکت‌ها و سازمان‌ها لحاظ کند. تدوین معیارهای مشخص برای ارزیابی اثرات اجتماعی و زیست‌محیطی و تعریف واضح از مسئولیت‌ها در حوزه حقوق بشر از دیگر گام‌های ضروری است. تدوین دستورالعمل‌های دقیق و مشخص برای حسابداران و مدیران در رابطه با مسئولیت‌های اخلاقی و حقوق بشری در عملیات حسابداری می‌تواند از جمله این اقدامات باشد. دولت‌ها نیز باید قوانینی را وضع کنند که شرکت‌ها را ملزم به رعایت حقوق بشر در تمام سطوح عملیات و گزارشگری مالی کنند. این اقدامات باید شامل مشارکت در اجلاس‌ها و سازمان‌های بین‌المللی حقوق بشر و هم‌راستایی قوانین ملی با استانداردهای بین‌المللی باشد. همچنین، دولت‌ها باید از ایجاد نهادهای نظارتی مستقل که بتوانند نظارت مستقلی بر رعایت حقوق بشر در بخش‌های مختلف اقتصادی، از جمله گزارشگری مالی داشته باشند، حمایت کنند. در نهایت، سازمان‌های حقوق بشر باید از شرکت‌ها و دولت‌ها بخواهند تا

شفافیت بیشتری در مورد رعایت حقوق بشر در فرآیندهای اقتصادی و حسابداری خود ایجاد کنند. این سازمان‌ها باید در ترویج مسئولیت‌پذیری شرکتی و الزام به گزارش‌دهی حقوق بشری در عملیات مالی و اقتصادی شرکت‌ها نقش فعال داشته باشند و مشاوره‌هایی در زمینه ادغام مسائل حقوق بشری در گزارشگری مالی برای شرکت‌ها و تدوین‌کنندگان استانداردهای حسابداری فراهم کنند. این توصیه‌ها می‌توانند به ایجاد چارچوب‌های حقوق بشری محکم‌تر در حوزه حسابداری و گزارشگری مالی کمک کنند و همچنین به ارتقاء مسئولیت‌پذیری شرکت‌ها در قبال حقوق بشر در سطح جهانی منجر شوند. به پژوهشگران آتی نیز پیشنهاد می گردد تعیین چارچوبی برای عوامل موثر بر توسعه حسابداری حقوق بشر با روش فراترکیب، رتبه‌بندی عوامل موثر بر توسعه حسابداری حقوق بشر با استفاده از فرآیند تحلیل سلسله مراتبی و نظریه سیستم خاکستری وهمچنین آینده پژوهی توسعه حسابداری حقوق بشر با تاکید بر روش تحلیل لایه لایه علت ها clA را مورد بررسی قرار دهند. این پژوهش با محدودیت هایی به این شرح مواجه بود: در بسیاری از پژوهش های صورت گرفته فقط به ذکر عوامل موثر بر توسعه حسابداری حقوق بشر اکتفا شده بوده و این نکته که این عوامل چطور با یکدیگر ارتباط دارند و یا اینکه چطور منجر به افزایش یا کاهش توسعه حسابداری حقوق بشر می‌شوند، ذکر نشده بود و محقق باید خود از بین پژوهش‌های مختلف این ارتباط را پیدا می‌کرد.

منابع

۱. جوان, علی اکبر , باباجانی, جعفر , مرفوع, محمد و برزیده, فرخ . (۱۴۰۲). کیفیت حسابرسی: ارائه الگو و بررسی شکاف بین وضع موجود و وضع مطلوب. مطالعات تجربی حسابداری مالی, ۲۰(۷۹), ۴۵-۸۴. doi: 10.22054/qjma.2022.69623.2406

۲. حیدری, قنبر , نیکومرام, هاشم , بنی مهد, بهمن و وکیلی فرد, حمیدرضا . (۱۴۰۱). تبیین دیدگاه مبادله اجتماعی در گرایش به افشای تخلف های حسابداری در سایه صفات پنهان شخصیت نظارت کنندگان مالی. پیشرفت‌های حسابداری, ۱۴(۱), ۱-۳۶. doi: 10.22099/jaa.2022.42856.2219

۳. داروغه حضرتی, تفتیان, اکرم, & معین الدین. (۲۰۲۰). شناسایی و رتبه بندی مولفه ها و شاخص های گزارشگری یکپارچه مبتنی بر وب با رویکرد گزارشگری شهروند شرکتی با استفاده از تکنیک ترکیبی دلفی فازی و تحلیل سلسله مراتبی فازی (FAHP). *دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت*, ۹(۳۶), ۲۲۹-۲۵۰. https://www.jmaak.ir/article_16710.html?lang=fa

۴. داوودی نصر, طالب نیا, قدرت اله, رویایی, رمضانعلی, & صالحی امیری. (۲۰۱۸). تبین الگوی مناسب حسابرسی مسئولیت اجتماعی (اخلاق اجتماعی) شرکت‌ها از دیدگاه حقوق بشر و ارزش‌های اجتماعی با استفاده از رویکرد تحلیل عاملی اکتشافی و مدل‌سازی معادلات ساختاری. *دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت*, ۷(۲۵), ۹۹-۱۲۲. https://www.sid.ir/paper/238072/fa

۵. ستایش, محمد حسین و محمدیان, محمد . (۱۴۰۱). ارزش‌آفرینی گزارشگری شهروند شرکتی در بانک‌ها. پیشرفت‌های حسابداری, ۱۴(۲), ۹۹-۱۳۸. doi: 10.22099/jaa.2023.45200.2282

۶. سرآبادانی تفرشی, حسین و پیغامی (نویسنده مسئول), عادل . (۱۳۹۶). تبیین مفهومی نظریه عدالت اجتماعی در اندیشه شهید صدر. نقد و نظر, ۲۲(۸۶), ۳۵-۶۴. doi: 10.22081/jpt.2017.64518

۷. شریف خفری, صفری گرایلی, گیوکی, مسلمی, & آذر. (۲۰۲۲). بررسی تأثیر آنومی فشار اجتماعی بر گزارشگری شهروند شرکتی. *دوفصلنامه علمی حسابداری ارزشی و رفتاری*, *۷*(۱۳), ۳۶-۷۵.
doi: 10.52547/aapc.7.13.36

۸. صفرزاده بندری, & جودکی چگنی. (۲۰۲۱). حسابداری منافع اجتماعی در بخش عمومی. *حسابداری و منافع اجتماعی*, *۱۱*(۲), ۱۰۳-۱۲۵. doi: 10.22051/jaasci.2021.35052.1617

۹. عسگری آلوج. (۲۰۲۳). تأثیر عملکرد اجتماعی شرکت بر عملکرد بازار شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران با نقش تعدیلی راهبرد تجاری. *حسابداری و شفافیت مالی*, *۱*(۱), ۹۹.
doi: 10.71965/AFT.2023.783593

۱۰. عمورضایی, اسلامی مفیدآبادی, & ابراهیمی شقاقی. بررسی تأثیر مؤلفه‌های روان‌شناختی و الزامات شغلی بر عملکرد مدیران مالی با توجه به نقش میانجی فناوری‌های مالی. *حسابداری و شفافیت مالی*, ۲(۲), ۸۶
doi:10.71965/AFT.2024.844302

۱۱. محمدیان, & ستایش. (۲۰۱۸). الگویی برای گزارشگری مالی و غیرمالی بانک‌ها: از طریق شاخص‌سازی گزارشگری شهروند شرکتی. *پژوهشهای کاربردی در گزارشگری مالی*, *۷*(۱), ۴۳-۷۰.
https://www.arfr.ir/article_68835.html

۱۲. مدهوش, محمود , صفری گرایلی, مهدی , رمضانی, جواد , بابایی خلیلی, جواد و خلیل پور, مهدی . (۱۴۰۱). آینده پژوهی حسابداری حقوق بشر: رویکرد تحلیل سناریو. پیشرفت‌های حسابداری, ۱۴(۲), ۳۱۷-۳۵۱.
doi:10.22099/jaa.2023.46731.2304

13. Akisik, O., & Gal, G. (2017). The impact of corporate social responsibility and internal controls on stakeholders' view of the firm and financial performance. Sustainability Accounting, Management and Policy Journal, 8(3), 246-280.
14. https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/sampj-06-2015-0044/full/html
15. Alamad, S. (2025). Conceptualising accounting as a value-based concept in the context of alternative finance. Journal of Accounting Literature, 47(2), 378-403.https://doi.org/10.1108/JAL-03-2023-0042
16. Astone, D, P. (2019). The morals of the market: human rights and the rise of neoliberalism, Social & Legal Studies, 30(1): 1-185..https://books.google.com/books?hl=en&lr=&id=v3GMDwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA1&dq=3.%09Astone,+D,+P.+(2019).+The+morals+of+the+market:+human+rights+and+the+rise+of+neoliberalism,+Social+%26+Legal+Studies,+30(1):+1-185.Astone,+D,+P.+(2019).+The+morals+of+the+market:...+-+Google+Scholar&ots=yy8XpNpH4e&sig=jnNKTe-BIT4cWGsTnB80LTMq7u8#v=onepage&q&f=false
17. Alouj, H. A. (2023). The impact of corporate social performance on the market performance of companies listed on the Tehran Stock Exchange with the moderating role of business strategy. Journal of Accounting & Financial Transparency, 1(1), 99-121.doi: 10.71965/AFT.2023.783593 [In Persian]
18. Amourzaei, S., Abadi, H. E. M., & Shaghaghi, M. E. (2024). Examining the effect of psychological components and job requirements on the performance of financial managers with regard to the mediating role of financial technologies. Journal of Accounting & Financial Transparency, 1(2), 86-108.doi: 10.71965/AFT.2024.844302 [In Persian]

19. Buhmann, K., Faterling, B., & Voiculescu, A. (2018). Business & human rights research methods, Nordic Journal of Human Rights, 36(4), 323 332.https://doi.org/10.1080/18918131.2018.1547522
20. Berrou, R. (2021). Five essays on regulation, capital market financing and asset pricing in the era of sustainable finance (2005 - 2019). (Doctoral Dissertation, Université Panthéon-Sorbonne - Paris I), 1-165. https://theses.hal.science/tel-03461290/
21. Buhmann, K., Fasterling, B., & Voiculescu, A. (2018). Business & human rights research methods. Nordic Journal of Human Rights, 36(4), 323-332. https://doi.org/10.1080/18918131.2018.1547522
22. Cahaya, F. R., & Hervina, R. (2019). Do human rights issues matter? An empirical analysis of Indonesian companies' reporting. Social Responsibility Journal, 15(2), 226-243. https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/srj-10-2016-0171/full/html
23. Chatterjee, S., & NS, S. (2022). Artificial intelligence and human rights: a comprehensive study from Indian legal and policy perspective. International Journal of Law and Management, 64(1), 110-134. https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/ijlma-02-2021-0049/full/html
24. Ciravegna, L., & Nieri, F. (2022). Business and human rights: A configurational view of the antecedents of human rights infringements by emerging market firms. Journal of Business Ethics, 179(2), 431-450. https://link.springer.com/article/10.1007/s10551-021-04861-w
25. darogheh hazrati, F. , taftiyan, A. and moeinadin, M. (2020). Identifying and ranking the components and indicators of web-based integrated reporting with corporate citizenship reporting approach using a combination of fuzzy Delphi and fuzzy analytic hierarchy process (FAHP. Journal of Management Accounting and Auditing Knowledge, 9(36), 229-250.https://www.jmaak.ir/article_16710.html [In Persian]
26. Darogheh Hazrati, F., Taftiyan, A., & Moeinadin, M. (2023). Designing and Explaining the Pattern for Web-Based Integrated Reporting (with Reporting of corporate citizenship Approach). International Journal of Finance & Managerial Accounting, 8(28), 13-29. http://www.ijfma.ir/article_17442.html
27. Davoudi Nasr, M. , Talebnia, G. , Royayi, R. A. and Salehi Amiri, S. R. (2018). Determining the Appropriate Model of Corporate Social Responsibility Auditing (Corporate Ethics) from the Perspective of Human Rights and Their Social Values Using Exploratory Factor Analysis and Structural Equation Modeling. Journal of Management Accounting and Auditing Knowledge, 7(25), 99-122.https://www.sid.ir/paper/238072/fa [In Persian]
28. Donnelly, J. (2019). How does Dignity Ground Human Rights? Mahmoudi, H. and Penn, M.L. (Ed.) Interdisciplinary Perspectives on Human Dignity and Human Rights, Emerald Publishing Limited, Bingley, 61 67. https://doi.org/10.1108/978-1-78973-821-620191006
29. ElKelish*, W. W. (2023). Accounting for corporate human rights: literature review and future insights. Australian Accounting Review, 33(2), 203-226. https://doi.org/10.1111/auar.12384
30. Gallhofer, S., Haslam, J., & Van Der Walt, S. (2011). Accountability and transparency in relation to human rights: A critical perspective reflecting upon accounting, corporate responsibility and ways forward in the context of globalisation. Critical Perspectives on Accounting, 22(8), 765-780. https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1045235411001031
31. Gilbert, D. U., Rasche, A., & Waddock, S. (2011). Accountability in a global economy: The emergence of international accountability standards. Business ethics quarterly, 21(1), 23-44.https://doi.org/10.5840/beq20112112

32. Goncharenko, G., & Khadaroo, I. (2020). Disciplining human rights organisations through an accounting regulation: A case of the 'foreign agents' law in Russia. Critical Perspectives on Accounting, 72, 102129. https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S104523541930108X
33. Gray, J. (2013). Accounting the value of human rights and environmental protection in the current alien tort claims act paradigm. https://scholarship.shu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1399&context=student_scholarship
34. Gregg, B. (2011). Human rights as social construction. Cambridge University Press. https://books.google.com/books?hl=en&lr=&id=zw97Rccw7mMC&oi=fnd&pg=PR7&dq=16.%09Gregg,+B.+(2011).+Human+rights+as+social+construction.+Cambridge+University+Press.+&ots=aaBQ9ET8-R&sig=EH_zySv3Ft_mP8s-19CRtL4YgtY#v=onepage&q=16.%09Gregg%2C%20B.%20(2011).%20Human%20rights%20as%20social%20construction.%20Cambridge%20University%20Press.&f=false
35. Hazelton, J. (2013). Accounting as a human right: the case of water information. Accounting, Auditing & Accountability Journal, 26(2), 267-311. https://doi.org/10.1108/09513571311303738
36. Heydari, G. , Nikoomaram, H. , Banimahd, B. and Vakilifard, H. (2022). Explain the perspective of social exchange in the willingnees to Whistleblowing of accounting misconducts in the shadow of dark personality traits of fianacial monitors. Journal of Accounting Advances, 14(1), 1-36.doi: 10.22099/jaa.2022.42856.2219 [In Persian]
37. Javan, A. , babajani, J. , marfo, M. and Barzideh, F. (2023). Audit Quality: Providing a Model and Investigating the Gap between the Current Situation and the Desired Level. Empirical Studies in Financial Accounting, 20(79), 45-84. doi: 10.22054/qjma.2022.69623.2406[In Persian]
38. Kidd, J. (2012). Commentary on "Human rights training: impact on attitudes and knowledge", Tizard Learning Disability Review, 17(2), 88-91. https://doi.org/10.1108/13595471211218857
39. Madhoosh, M. , safari gerayli, M. , ramezani, J. , Babaee Khalili, J. and KHALILPOUR, M. (2023). The Future Study of Human Rights Accounting: A Scenario Analysis Approach. Journal of Accounting Advances, 14(2), 317-351. doi: 10.22099/jaa.2023.46731.2304.doi: 10.22099/jaa.2023.46731.2304 [In Persian]
40. McPhail, K., & Ferguson, J. (2016). The past, the present and the future of accounting for human rights. Accounting, Auditing & Accountability Journal, 29(4), 526-541. https://doi.org/10.1108/AAAJ-03-2016-2441
41. McPhail, K., & Ferguson, J. (2016). The past, the present and the future of accounting for human rights. Accounting, Auditing & Accountability Journal, 29(4), 526-541. https://doi.org/10.1108/AAAJ-03-2016-2441
42. McPhail, K., Islam, A., & Huddle, S. (2014). The united nations guiding principles on business and human rights: putting accounting for human rights into practice. https://eprints.qut.edu.au/81802/
43. Mohammadian, M. and Setayesh, M. H. (2018). A Model of Financial and Non-Financial Reporting in Banks: By Indexing the Corporate Citizenship Reporting. Applied Research in Financial Reporting, 7(1), 43-70.https://www.arfr.ir/article_68835.html [In Persian]
44. Porumbescu, G. A., Cucciniello, M., & Gil-Garcia, J. R. (2020). Accounting for citizens when explaining open government effectiveness, Government Information Quarterly, 37(2), 1-22.https://doi.org/10.1016/j.giq.2019.101451
45. Retolaza, J. L., Aguado, R., & San-Jose, L. (2020). Social accounting as an enabling tool to develop collective organizational citizenship behavior in the diocese of Bilbao. Frontiers in psychology, 11, 77. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00077

46. Safari Gerayli, M., & Moslemi, A. (2022). Investigate the effect of social pressure anomie on corporate citizen reporting. journal of Value & Behavioral Accounting, 7(13), 36-75.doi: 10.52547/aapc.7.13.36 [In Persian]
47. safarzadeh, M. H. and joudaki chegeni, Z. (2021). Accounting for Social Benefits in the Public Sector. Journal of Accounting and Social Interests, 11(2), 103-125. doi: 10.22051/jaasci.2021.35052.1617.doi: 10.22051/jaasci.2021.35052.1617 [In Persian]
48. sarabadani, H. and paighami, A. (2017). A Conceptual Explanation of the Theory of Social Justice in the View of Shahīd Ṣadr. Philosophia and Theologia: Dialogues in Criticism and Reflection, 22(86), 35-64. doi: 10.22081/jpt.2017.64518[In Persian]
49. Setayesh, M. H. and mohammadian, M. (2023). Value Creating of Banks' Corporate Citizenship Reporting. Journal of Accounting Advances, 14(2), 99-138. doi: 10.22099/jaa.2023.45200.2282 [In Persian]
50. Siriwardhane, P., & Yapa, P. W. (2021). Human rights from a social accounting perspective in a post-conflict environment: The case of Sri Lanka. Australasian Accounting, Business and Finance Journal, 15(4). https://doi.org/10.14453/aabfj.v15i4.6
51. Suh, J. (2023). Human Rights and Corruption in Settling the Accounts of the Past: Transitional Justice Experiences from the Philippines, South Korea, and Indonesia, Journal of the Humanities and Social Sciences of Southeast Asia, 179(1), 61-89. https://doi.org/10.1163/22134379 bja10049

Analysis of the factors influencing the development of human rights accounting using ISM and Mic Mac approach

Sara Rahzani [1]
Ali Lalbar *[2]
azanin Yadegari [3]

Abstract

The aim of the present research is to introduce, describe and explain human rights accounting and, subsequently, the social benefits based on the approach of structural interpretation modeling and MicMac analysis, in order to clarify the existing attitude towards the role of accountants. From the perspective of the research method, it is analytical-descriptive. The statistical population includes academic experts and accounting professors who are knowledgeable and have professional experience in accounting and financial reporting. In this research, snowball sampling was used, and data from 15 academic and professional experts were utilized for interviews and questionnaire completion. In this context, in the first step, the dimensions and indicators of the human rights accounting development model were extracted from the theoretical literature and confirmed through interviews with experts. The output of this stage was 15 indicators in the form of four main dimensions: laws and regulations, executive infrastructures, environmental and social factors, and individual accounting awareness. In the next step, structural-interpretive modeling and MicMac analysis were used to establish relationships and sequences between the dimensions and indicators and to present their structural model. The results obtained from the analysis of the Micmac method showed that out of 15 indicators determining the development of human rights accounting, the indicators of foreign investment, the development of corporate governance effectiveness, the development of individual incentives, internal conflicts, laws and regulations regarding immigrants or social, religious, and gender minorities, the development of corporate legitimacy, civil conflicts, the development of social trust, and the behavioral norms of multinational companies were recognized as the most influential and, consequently, the most fundamental indicators. Human rights accounting, as an emerging concept within the frameworks of this knowledge, helps to sustain the capital market and improves the analysis of companies' financial statements, assisting investors (both individual and institutional) in identifying higher-growth stocks and making more optimal investments.

Keywords

Mik Mak analysis, human rights accounting, structural interpretation modeling.

[1].Department of Financial Management, Arak Branch, Islamic Azad University,Arak, Iran
[2].Department of Accounting and Financial, Arak Branch, Islamic Azad University, Arak,Iran.
[3].Department of Financial Management, Arak Branch, Islamic Azad University,Arak, Iran